

Utorak, 3. juni 2008. godine
Svedok Alain Robert Forand
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 9.01 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobar dan sivma. Gospodine sekretare, molim vas, najavite predmet.

sekretar: Dobar dan, časni Sude. Ovo je *Predmet IT-6-90-T, Tužilac protiv Gotovine, Čermaka i Markača.*

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Mada i dalje moramo da se pozabavimo još nekim dokazni predmetima, Pretresno veće bi želelo da počnemo sa sledećim svedokom. Gospodine Tieger, da li ćete vi da ispitujete sledećeg svedoka?

TUŽILAC TIEGER: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da li ste spremni da pozovete svedoka? Koliko sam shvatio to je gospodin Forand.

TUŽILAC TIEGER: Tako je.

SUDIJA ORIE: U redu. Shvatam da ima prilično velki broj dokumenata koji su povezani i pridodati izjavi po Pravilu 92ter. Gospodin sekretar se priprema da odredi privremene brojeve ovim dokumentima. Da li ima bilo kakvih prigovora? Vidim iz pisanih podnesaka da nema prigovora na izjavu po Pravilu 92ter, niti ima bilo kakvih prigovora na dokaze. Da li sam dobro shvatio? Gospodine Kuzmanoviću, vidim da potvrđujete klimanjem glavom zajedno sa gospodinom Mikuličićem. Isto je i sa Odbranama gospodina Gotovine i gospodina Čermaka. Gospodine sekretare, pošto nema prigovora, možete da dodelite brojeve ovom spisku dokumenata koji se nalazi u *Excelu.*

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: Dobro jutro, gospodine Forand.

SVEDOK FORAND: Dobro jutro, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Forand, pre nego što počnete da svedočite po Pravilniku o postupku i dokazima od vas se traži da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Molim vas da pročitate tu svečanu izjavu.

SVEDOK FORAND: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Forand. Molim vas, sedite. Gospodine Forand, ja ću vas oslovljavati sa gospodine Forand a ne kao generale Forand, ali to ni na koji način ne znači da ne poštujem vaš čin koji imate ili koji ste imali, već da naglasim da svi koji svedoče u ovoj sudnici, dolaze u privatnom svojstvu, bez obzira na čin i položaj, da bi nam rekli istinu, celu istinu i ništa osim istine. Možda će vam se drugi obraćati drugačije, ali Pretresno veće želi da vi shvatite da ćemo vam se mi ovako obraćati i da to ne znači nikakvo odsustvo poštovanja. Prvo će vas ispitivati gospodin Tieger, zastupnik Tužilaštva. Izvolite, gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, gospodine predsedavajući.

svedok: Alain Robert Forand

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC TIEGER

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dobro jutro generale Forand.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Dobro jutro.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Molim vas, recite nam vaše ime i prezime za zapisnik.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Alain Forand.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale Forand, želeo bih da prođemo kroz neke glavne tačke vaše vojne karijere. Dozvolite da unapred kažem da to neće biti detaljno, ali samo želim da upoznam Pretresno veće o vašem iskustvu. Ako mogu, ja ću samo da navedem ono što ja smatram najvažnijim tačkama vaše karijere, a ako možete, vi samo recite da li je to tačno ili ne. Vi ste se pridružili Kanadskim snagama u septembru 1967. godine u ... ili julu 1976. godine, izabrani ste kao ADC [Air Defense Commander], kao pomoćnik komandanta Mobilne komande. Pre toga ste dva puta služili na Kipru, jednom tokom neprijateljstava 1974. godine. Unapređeni ste u čin majora u avgustu 1978. godine i bili ste komandir B čete Prvog bataljona do 1980. godine. Služili ste kao glavni instruktor u Pešadijskoj školi u bazi Kanadskih snaga, u Džortaunu. Godine 1982., postali ste komandant Trećeg bataljona. U julu 1987. godine postali ste viši operativni oficir za obuku osoblja u štabu Mobilne komande. Godine 1988., bili ste direktor operacija vojne koordinacije, i nakon toga bili ste direktor koordinacije za vojne planove. 1993. godine promovisani ste u čin brigadnog generala, a 1995. godine, približno krajem juna i početkom jula 1995. godine, preuzeli ste komandu nad mirovnim snagama Ujedinjenih nacija u sektoru Jug - kao komandant UNCRO-a u sektoru Jug. Da li je to tačno, generale Forand?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Samo bih dodao da sam komandovao svojom brigadom u Kvebeku od 1993. do 1995. godine i primio sam *Zvezdu hrabrosti* [Star of Courage] za spasavanje dvojice mojih vojnika pod vatrom na Kipru 1974. godine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Hvala, gospodine. Generale, vi ste kancelariji Tužilaštva dali četiri izjave. Datumi tih izjava su: 19. i 20. juni 1996. godine; 6. juni 1997. godine; novembar 1999. godine i januar 2008. godine. Želeo bih da vas pitam da li ste ponovo pregledali te izjave pre nego što ste došli jutros u sudnicu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Jesam, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dakle, koliko sam shvatio, generale, u toku tog pregleda, vi ste identifikovali nekoliko ispravki koje ste želeli da napravite, i želeo bih da ukratko sa vama prođemo kroz njih. Prvo, postoji referenca na 6. stranici vaše izjave iz 1996. godine... a to je 5. stranica na BHS-u... da je bilo više od 1.000 izbeglica u bazi Ujedinjenih nacija a verujem da ste hteli da ukažete Pretresnom veću da je po vašem sećanju bilo nešto više od 700 izbeglica u bazi Ujedinjenih nacija, a kada ste rekli 1.000, mislili ste na ukupan broj izbeglica koji su napustili Knin 16. septembra 1995. godine. Druga stvar koju ste želeli da ispravite bila je u vašoj izjavi iz 1997. godine na 12. stranici na engleskom i na 7. stranici na BHS-u o broju tela koje ste primetili u Kninu 5. avgusta 1995. godine. A tu ste hteli da kažete Pretresnom veću da mislite da je broj tela bio 22, kako je i rečeno tokom vašeg razgovora 1995. godine i vaše izjave iz 1996. godine na 7. stranici na engleskom i 7. stranici na BHS-u. Dalje, identifikovali ste vaše putovanje u Kistanje u vašoj izjavi iz 1997. godine na 14. stranici na engleskom i 8. stranici na BHS-u, i želeli ste da kažete Pretresnom veću da iako jeste putovali kroz Kistanje u nekom trenutku, i bili očevidac toga da su ljudi pljačkali u prisustvu vojske i vojne policije, i da ste takođe primetili nanošenje značajnih oštećenja gradu, bilo od granatiranja, bilo od paljevine - da se to nije dogodilo 12. avgusta, jer je to bio dan kada ste otputovali u Donji Lapac. Dalje, želeli ste da ukažete da pominjanje dužine trajanja granatiranja, to je u 5. paragrafu vaše izjave iz 2008. godine, treba da bude modifikovano, jer se sećate upornog granatiranja koja je počela ujutro, 4. avgusta i trajalo približno 45 minuta do sat vremena, a nakon toga, povremeno se nastavilo granatiranje tokom celog dana. Takođe ste hteli da ukažete na 12. paragraf vaše izjave iz 2008. godine, i posetu zgradi parlamenta i Ministarstvu odbrane Republike Srpske Krajine, i hteli ste da kažete da ste posetili samo Ministarstvo odbrane Republike Srpske Krajine tog dana, i to dva puta, a sećate se da je to bila jedna trospratnica na glavnom putu u Kninu. I konačno, hteli ste da unesete ispravku u odnosu na broj trupa u bazi Ujedinjenih nacija - bataljona i četa, i to je u 2. paragrafu vaše izjave iz 2008. godine, gde ste naveli tačne brojeve za Pretresno veće: Kenijski bataljon sa 1.060 vojnika, Kanadski bataljon sa 761 vojnika, Jordanski bataljon sa 1.245 vojnika, Češki bataljon sa 825 vojnika, Indonežanska medicinska četa sa 56 vojnika, Češka medicinska četa sa 21. vojnikom i Slovenačka inženjerska četa od 64 vojnika. Generale, sa ovim korekcijama, da li vaše izjave, vaše četiri izjave iz 1996., 1997., 1999., i 2008. godine tačno odražavaju ono što ste rekli istražiteljima Tužilaštva?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine, odražavaju.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li su te informacije bile tačne i istinite po vašim najboljim saznanjima?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li biste danas, ako bi vam se postavila ista pitanja, isto odgovorili i dali iste informacije?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Dao bih, časni Sude.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, da li mogu da ponudim u spis ove izjave sa spiska po Pravilu 65ter koje nose brojeve 4944 do 4947.

SUDIJA ORIE: Da. Niste tražili od svedoka da identifikuje izjave, ali mislim da je to formalnost. Mislim da ste vi, gospodine Tieger, upravo proveli svedoka kroz te iste izjave koje sada nudite na usvajanje, pa ne bi trebalo da bude nikakvih sumnji u vezi sa tim. Da li treba da pretpostavim da se Odbrana slaže s tim?

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: U redu. Onda gospodine sekretare, da počnemo sa izjavom svedoka gospodina Foranda iz 1996. godine. Koji će to biti broj?

sekretar: Časni Sude, to je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4944 i postaće dokazni predmet Tužilaštva broj P330.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P330 se uvodi u spis. Sada ćemo da pređemo na izjavu iz 1997. godine.

sekretar: Časni Sude, to je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4945 i postaće dokazni predmet Tužilaštva broj P331.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P331 se uvodi u spis. Sada ćemo da pređemo na izjavu iz 1999. godine.

sekretar: Časni Sude, to je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4946 i postaće dokazni predmet Tužilaštva broj P332.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P332 se uvodi u spis. I na kraju prelazimo na izjavu iz 2008. godine.

sekretar: Časni Sude, to je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4947 i postaće dokazni predmet Tužilaštva broj P333.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P333 se uvodi u spis. Pre nego što nastavimo, gospodine Tieger, ostala je još jedna odluka koju treba doneti u vezi sa dokazima, a reč je o dodavanju novih dokaza sa spiska po Pravilu 65ter. To je dnevni

izveštaj o situaciji iz Sektora Jug od 20. avgusta, zatim još jedan od 23. avgusta i takođe, potreba da hrvatske vlasti preduzmu akciju po pitanju ljudskih prava od 3. septembra 1995. godine. I na kraju, kao četvrto, pismo generala Čermaka generalu Forandu, a kopija je poslata gospodinu Gotovini i gospodinu Reljiću. U pisanim podnescima nisam video da ima bilo kakvih prigovora o dodavanju ovih dokaza spisku po Pravilu 65ter, prema tome, vaš se zahtev odobrava i ova četiri dokumenta se dodaju na listu po Pravilu 65ter.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude. U svetlu komentara Pretresnog veća u odnosu na formalnosti kada je reč o ovim izjavama, zaista cenim tu napomenu. Trebalo bi da kažem, koliko se sećam, da sam za prvu izjavu rekao da je od 19. i 20. juna...

SUDIJA ORIE: Da, a zapravo je reč o 19. i 20. avgustu. Da, broj sa spiska po Pravilu 65ter je bio tačan i to smo primetili. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER: Hvala vam, časni Sude. Časni Sude, u ovom trenutku želim da pročitam kratak rezime izjave svedoka. Očigledno ne možemo da obuhvatimo sve detalje, biće to standardni rezime. Čitamo u ... nisam siguran da li sam, zapravo, objasnio svedoku ovaj proces, i izvinjavam se zbog toga.

SUDIJA ORIE: Onda će ja to da uradim ukratko. Gospodine Forand, pošto je veliki deo vaših iskaza uveden u pisanoj formi, javnost koji prati ovaj postupak ne zna sadržaj, i zato se oni delovi dokaza koji se uvode u pisanoj formi obično čitaju javno, i to čini ona strana koja vas je pozvala da svedočite. Tako da je to ono što će gospodin Tieger sada da učini. Vi samo slušajte sadržaj vaših svedočenja.

SVEDOK FORAND: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude. Svedok 115, general Forand, stigao je u Knin oko 1. jula 1995. godine, a bio je komandant snaga UNCRO-a Sektora Jug stacioniranih u Kninu od približno 8. jula 1995. godine do oktobra 1995. godine. On je potvrdio autentičnost brojnih izveštaja o situaciji u sektoru Jug i drugih dokumenata koje je on slao i primao u toku perioda njegovog komandovanja. General Forand je pratio i procenjivao granatiranje Knina 4. i 5. avgusta 1995. godine, a beg civilnog stanovništva je bio rezultat toga. Na osnovu njegovih zapažanja on je zaključio da je granatiranje bilo neselektivno i usmereno protiv civilnog stanovništva kako bi izazvalo masovnu paniku, i poslao je protestno pismo generalu Gotovini. On se sastao i sa članovima rukovodstva Republike Srpske Krajine, uveče 4. avgusta 1995. godine, koji su s njim razgovarali o evakuaciju civila iz Knina i okolnih područja, ali nisu imali nikakav plan koji bi se sproveo. General Forand primetio je konvoje civila uveče, 4. avgusta 1995. godine, koji su odlazili iz Knina i onih koji su iz Drniša preko Knina se kretali ka severu. Uveče, 4. avgusta 1995. godine general Forand je dozvolio masi izbeglica koja se okupila ispred prednje kapije baze Ujedinjenih nacija u Kninu, da uđu u bazu kako bi ih zaštitio od artiljerijskih napada. General Forand će opisati da je bio blokiran u bazi od strane Hrvatske vojske tokom tri dana posle ulaska u Knin, počev od 5. avgusta 1995. godine, dok je u toku bila pljačka i paljenje po gradu, i opisaće stalna ograničenja kretanja za

osoblje Ujedinjenih nacija kada su pokušavali da procene da li je došlo do kršenja ljudskih prava. General Forand je video dokaze i primao izveštaje o pljačkanju, paljenju, razaranju i ubistvima koja su počinile Hrvatske snage u danima nakon *Operacije Oluja*. Rasprostranjene kriminalne aktivnosti nastavile su se, uprkos brojnim protestima tokom njegovih susreta i komunikacija posebno sa generalom Čermakom. General Forand je imao dva sastanka sa generalom Gotovinom nakon *Operacije Oluja*, tokom kojih se požalio generalu Gotovini zbog nedostatka discipline njegovih vojnika i zbog pljačkanja i podmetanja požara koji su bili u toku. Ovim je završen rezime, časni Sude, a ja ću započeti sa ispitivanjem svedoka.

SUDIJA ORIE: Izvolite.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale Forand, želeo bih da se vratimo na vreme pre nego što su neki događaji pomenuti u tom rezimeu, i želeo bih da vam skrenem pažnju na približno vreme dolaska u Sektor Jug. I koliko sam iz vaše izjave shvatio, a mislim da se to nalazi u izjavi od juna 1997. godine, na 2. stranici na engleskom, a takođe i na 2. stranici na BHS-u... na 2. i 3. stranici na BHS-u, da ste se sastali sa generalom Gotovinom u dva navrata pre početka *Operacije Oluja*. Opisali ste prvi susret kao neku vrstu upoznavanja i isto tako ste naveli da se na tim sastancima na dnevnom redu nalazilo pitanje granatiranja područja oko Vrlike i Cetine sa planine Dinare od strane snaga Hrvatske vojske i Hrvatskog vijeća obrane. To ste rekli u svojoj izjavi iz 1996. godine na 2. stranici, da je to bila poljoprivredna oblast, gde su uglavnom živeli seljani i da se to granatiranje dogodilo dok su vršili žetvu i da je za njih bilo opasno da prikupljaju letinu. Dakle, ako samo možete da usmerite svoju pažnju na te sastanke. Da li možete da objasnite Pretresnom veću ono što je brinulo vas ili vašeg prethodnika vezano za granatiranja koja su se događala na području Cetine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Svakako. Na prvom sastanku, general Kotil je još uvek bio komandant Sektora Jug. Ja sam ga pratio, jer mi je to dalo priliku da se upoznam sa generalom Gotovinom koji je bio komandant jednog dela moje... Hrvatske snage, znate, bile su na jednom delu Sektora Jug. Ovo granatiranja na području Cetine je general Kotil izneo generalu Gotovini na tom prvom sastanku. Nakon tog prvog sastanka, poslao sam, ako sam dobro sećam, dva pisma generalu Gotovini u vezi granatiranja na području Vrlike i Cetine, i tražio sam sastanak sa generalom Gotovinom. I ako se dobro sećam, sastanak je održan 19. jula i tu su bile dve stvari koje sam želeo da mu iznesem. Jedna se odnosila na stalno granatiranje, koje je stvaralo probleme seljanima. Oni nisu bili u mogućnosti da prikupe useve; a druga stvar koju sam hteo da objasnim generalu Gotovini jeste bilo šta nameravam, a moja namera je bila da postavim još više posmatračkih punktova na Dinari, zbog problema koji su postojali na tom području.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, pomenuli ste dva protestna pisma. Imate fasciklu pred sobom, pa će vam biti lakše da dođete do dokumenata koji će biti pokazani i na ekranu.

TUŽILAC TIEGER: Prvo bih zamolio da se pozove dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 490.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A to se nalazi u tabulatoru 5 vašeg registratora, generale.

SUDIJA ORIE: Da li je to dovoljno za gospodina sekretara da zna šta treba da prikaže na ekranu? Oh, da ...

TUŽILAC TIEGER: Mislim da jeste, časni Sude.

SUDIJA ORIE: ...imamo broj sa spiska po Pravilu 65ter.

TUŽILAC TIEGER: Mislim da smo o tome već govorili.

SUDIJA ORIE: U redu. Ako je to dobro organizovano, onda...

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, ovo je pismo koje je 9. jula 1995. godine poslato generalu Gotovini koje ste vi potpisali. To je protestno pismo u kom protestujete zbog granatiranja zapadno od Dinare od strane Hrvatske vojske i Hrvatskog vijeća obrane. I vi u prvom paragrafu govorite o hicima koji su ispaljeni 5. jula, i takođe govorite o sličnom incidentu od 1. jula koji ste izneli generalu sledećeg dana. Da li je to jedno od onih pisama koja su nastala kao rezultat informacija koje ste vi dobijali o granatiranju na području Cetine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, to je... Ja nisam potpisao pismo od 1. jula. Potpisao ga je general Kotil. Kada smo se prvi put sastali sa generalom Gotovinom, on je porekao da ima ikakve trupe na području Bosne i Hercegovine, da to nisu njegove jedinice koje su otvarale vatru na tom konkretnom području. Zato sam, kao što vidite, poslao pismo generalu Gotovini, ali isto tako i general-majoru Blaškiću, koji je u to vreme, znate, bio osoba odgovorna za HVO u Livanjskom polju. I ja sam otišao na to područje kako bih pogledao šta se tamo dešava, i video sam tamo štetu koja je nanesena artiljerijskim napadom, i naredio sam zatim Kenijskom bataljonu koji je bio odgovoran za to područje da pojačaju svoje patrole, a ta informacija je prenetu generalu Gotovini, da bi se malo zauzdali, znate već, oni koji su pucali na tu oblast.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, sada bih zamolio da pogledate sledeći paragraf, to je 6. paragraf.

TUŽILAC TIEGER: To je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3300.

SUDIJA ORIE: U ovom trenutku nećemo dodeljivati brojeve i usvajati, zato što su to sve dokumenti koji se nalaze na spisku.

TUŽILAC TIEGER: Tako je, časni Sude. Oni su već svi uglavnom uvršteni. Koliko sam ja shvatio, ovaj broj dokumenata je, u stvari, logistička stvar za sekretara, i mislim da smo zaključili da bi bilo poželjno da nastavimo... i lakše je za sve strane da nastavimo da...

SUDIJA ORIE: Da. Zato u ovom trenutku nećemo da se bavimo brojevima, jer će se oni pojaviti kada sekretar bude završio svoj posao da dodeli brojeve. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, ovaj dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3300 je opet vaše pismo od 12. jula 1995. godine generalu Gotovini, i vi ponovo upućujete protest zbog granatiranja koje vrše Hrvatska vojska i Hrvatsko vijeće obrane zapadno od planine Dinare. A to znači da su Ujedinjene nacije uočile 9. jula 42 artiljerijska hica, a za šest hitaca se veruje da su ispaljena iz tenka sa planine Dinare, sa područja koje je bilo pod kontrolom Hrvatske vojske i Hrvatskog vijeća obrane. Isto tako, u ostatku paragrafa spominjete slične incidente ranije tog meseca, ali takođe napominjete da je ovaj poslednji incident proizveo povrede kod četiri neborca, civila, i uništavanje četiri kuće u području u kom nije bilo vojnih ciljeva. Generale, da li je to bilo ono drugo pismo za koje ste rekli da ste ga poslali pre drugog sastanka, koji ste pomenuli, sa generalom Gotovinom?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, spomenuli ste da se taj sastanak održao, koliko se vi sećate, 19. jula 1995. godine. Postoji jedan dokument koji je već uvršten u spis u ovom predmetu, a to je dokazni predmet Odbrane broj D157. I može da se nađe u 8. tabulatoru u vašoj fascikli.

TUŽILAC TIEGER: Molim da se prikaže ovaj dokument.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, ovo je dokument koji je, očigledno, sačinio i potpisao pomoćnik komandanta za politička pitanja, kapetan Tomasović iz Vojne oblasti Split, i pretpostavljam da vi niste videli ovaj dokument u vreme kada je on sačinjen?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li sam vam ja dao ovaj dokument da ga pogledate pre nego što ste došli ovde u sudnicu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Video sam dokument, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Želim da vam skrenem pažnju posebno na 2. stranicu ovog dokumenta. Na sredini stranice ukazuje se na to da je tokom dalje rasprave... dalje diskusije, jer ovde se kaže da je bazirano na tačkama koje je UNCRO postavio u pismu, a dostavljeno je komandantu Vojnog okruga Split, generalu Gotovini, i on je odgovorio, i tu postoji paragraf koji opisuje odgovor generala Gotovine, vezano za područje Cetine. A onda se razgovor nastavlja o kampu za decu na Karinskoj plaži, gde je UNCRO tražio garancije od Vojne oblasti Splita da se zaustave borbene aktivnost prema području kampa za decu. Generale, možete li nam reći, pošto ste imali priliku da pogledate taj dokument, da li vam je to osvežilo sećanje na razgovor sa generalom Gotovinom, ili da li u bilo kom pogledu možete da pomognete Pretresnom veću vezano za pitanja o kojima se raspravljalo u ovom delu pisma?

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, izvinjavam se što prekidam. Ali s tim u vezi, gledajući ovaj list sa dodatnim informacijama koji je dostavljen kao dopunska informacija koju smo dobili danas, nema nikakve informacije sadržane u tom dopunskom listu u vezi rasprave o ovom dokumentu ili o pitanjima sadržanim u njemu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: To je tačno, časni Sude. I ukoliko bi svedok govorio... mislim, to je za Tužilaštvo vrlo diskretno pitanje. Mislim da je bilo rasprave o prirodi dopunske informacije, i logistički je nemoguće da bude iscrpna... niti postoji bilo koja svrha da bude iscrpna o svemu što se dešava tokom pripremnog sastanka, i ne očekujem da će se pojaviti bilo šta što će proizaći iz rasprave o ovom dokumentu što bi bilo problematično za Odbranu, kao i pitanje obaveštenja, ako možemo da se bavimo shodno tome, i siguran sam da će Pretresno veće pružiti Odbrani dovoljno vremena da se pozabave tim pitanjem. I reći ću isto tako, ukoliko se utvrdi da je bila neka vrsta previda, izvinjavam se unapred. Mi pokušavamo da se bavimo mnogim pitanjima, i ne očekujem u ovom slučaju bilo kakvu vrstu problema.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, Pretresno veće vas neće sprečiti da postavljate ta pitanja. Istovremeno, od vas se traži da što je moguće potpunije pripremite u obelodanjivanju timovima Odbrane o čemu ste razgovarali tokom pripremnog sastanka za svedočenje, osim ako to nije samo doslovno ponavljanje onoga što se već nalazi u izjavi. Istovremeno, gospodine Kehoe, ako pitanja koja se sada pokrenu zahtevaju dodatno vreme za pripremu, molimo vas da nas obavestite o tome i zašto i šta bi tačno bilo potrebno.

ADVOKAT KEHOE: Razumeo sam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, mislim da sam vas zamolio da pogledate deo dokaznog predmeta Odbrane broj D157, i ako je moguće, da pomognete Pretresnom veću u vezi sa onim čega se sećate sa tog sastanka i da li možete da osvetlite bilo koji aspekt ovog dokaznog predmeta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, po mom najboljem sećanju ovde su opisane stvari o kojima se razgovaralo na tom sastanku vezano za dečiji kamp na plaži Karin, što je bio deo mera izgradnje poverenja koje smo želeli da se uspostavi, kako bismo obezbedili, znate, da deca sa krajinske strane dobiju priliku da se zabave. Što se tiče

incidenta koji se dogodio na granici, sve što mogu da kažem jeste da je nakon pisma od 12. jula, postojao jedan period od oko dve nedelje kada nije bilo granatiranja. To je sve što imam da kažem o tome, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, da li ste ikada saznali od vojnika Ujedinjenih nacija koji su patrolirali u području Cetine da je bilo otvaranja artiljerijske vatre sa srpske strane u području koje su granatirale Hrvatska vojska i Hrvatsko vijeće obrane, konkretno u području u kom je žetva bila sprečavana?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se da sam ikada video izveštaj o situaciji gde bi se reklo da je artiljerijska vatra dolazila sa tog položaja. A kada sam otišao da obidem područje Vrljike i Cetine, kenijski vojnik koji je bio tamo nije nikad aludirao na tako nešto.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. Da li ste ikada... kada ste tamo bili u obilasku, da li ste videli ikakav dokaz o srpskom naoružanju ili položajima u tom području gde se odigravalo granatiranje ili gde je žetva bila sprečavana?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, obišao sam kompletno područje i nisam video ništa od tog naoružanja.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li ste ikada dobili ili saznali o formalnom protestu hrvatskih vlasti o navodnom kršenju prekida vatre koje se sastojalo od srpskog granatiranja iz pomenutih područja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne o granatiranju, ali mislim da je negde u julu postojao izvještaj o nekoj pucnjavi koja potiče od srpske strane, ali ne i o artiljerijskom granatiranju.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Vi kažete da se pominjala pucnjava, ali ne i artiljerijsko granatiranje. Da li to znači da je u izveštaju rečeno da je bilo otvaranja vatre iz neke vrste ručnog naoružanja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, po mom najboljem sećanju, to je ono što je naznačeno u izveštaju o situaciji.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. Generale, sada bih želeo da pređemo na 4. avgust 1995. godine i na početak *Operacije Oluja* tog dana. Vi ste u svojim izjavama naveli da je napad počeo granatiranjem tačno u 5.00 časova toga dana. Zamolio bih vas da pogledate 4. tabulator u vašoj fascikli, odnosno u dokumentu koji se tamo nalazi. Izvinjavam se, u 11. tabulatoru. I trebalo bi da je u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P83.

TUŽILAC TIEGER: Možemo li da prikazemo ovaj dokazni predmet?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Izvinjavam se, gospodine Tieger. Oprostite, časni Sude. Da li smo mi dobili registrator sa ovim tabulatorima ili je to samo za...

TUŽILAC TIEGER: Ovo samo služi da se ubrza proces ispitivanja. Ako možete da sačekate da se dokument pojavi na ekranu za sve nas, ali sam mislio da je možda malo brže ako svedok ima registrator. Ako ste zabrinuti da dokumenti u registratoru nisu u skladu sa dokumentima na ekranu, svakako mogu da zamolim svedoka da s vremena na vreme to proveriti na ekranu kako biste se uverili da je to slučaj.

SUDIJA ORIE: Mislim da nije to ono što brine gospodina Kuzmanovića, ali samo da ... mislim da ono što gospodin Tieger radi jeste pomoć svedoku da brzo pronađe ono što treba da se nađe u registratoru, dok mi imamo, isto tako, to na ekranima, a štedi za nas papir i primerke na papiru.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Nije to problem, časni Sude. Ja samo mislim da bi bilo lakše da svi pratimo istovremeno na isti način.

SUDIJA ORIE: Da, ali bi onda trebalo poseći pola šume da svi dobijemo kopije ovog registratora. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale Forand, dokazni predmet Tužilaštva broj P83 je dokument od 4. avgusta 1995. godine. Naslov je "Protest: napadi na nevine civile i kapacitete Ujedinjenih nacija", datum je 4. avgust 1995. godine. Vi ste ga potpisali. Generale, molim vas, da li možete da kažete Pretresnom veću kada i zašto je poslat ovaj dokument?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: U redu. Ja sam u 3.20 časova ujutro obavešten da po svojoj prilici Hrvati nameravaju da započnu ofanzivu. Mi smo već nekoliko puta pre toga bili upozoreni, i zato što smo znali da se razgovori u Ženevi ne odvijaju dobro, znali smo da bi ovo obaveštenje moglo da bude tačno. Odmah sam počeo da opozivam i obaveštavam svoju jedinicu, i to je za njih značilo punu pripravnost. I sve je bilo dovršeno u 3.40 časova ujutro. I ja sam tada prešao u svoj štab u Kninu, jer sam živio u samom gradu Kninu. U 5.00 časova ujutro započelo je granatiranje, teško granatiranje, i ja sam odmah otišao na balkon na trećem spratu. Moja kancelarija bila je nasuprot tog balkona, i ono što sam video jeste da je došlo do neselektivnog granatiranja. Mada sam tamo bio tek mesec dana, ipak sam malo upoznao Knin. Sa mnom na balkonu je bilo pet ili šest oficira koji su na tom području boravili već četiri ili pet meseci i poznavali su Knin mnogo bolje od mene, i nismo videli kako granate padaju, ali smo videli kolutove dima, i izgledalo je da nije bilo usmereno samo na ono što je trebalo da budu vojni ciljevi, već, takođe, i po onim područjima gde se nalazilo civilno stanovništvo. Tamo sam ostao oko deset minuta, znate, gledajući tu baražnu artiljerijsku vatru. Onda sam otišao dole do mog operativnog centra kako bih dobio neke informacije o tome šta se dešavalo u mojoj zoni odgovornosti, kao i povratne informacije koje smo dobijali iz štaba mojih jedinica, a bile su četiri jedinice pod komandom, i informacije su bile slične, dakle - artiljerijska vatra u blizini zone razdvajanja gde su srpske odbrambene pozicije, a isto tako i u gradovima, i činilo se da su i oni uočavali da je granatiranje, takođe, bilo neselektivno, zato što po njihovom mišljenju tu nije bilo vojnih meta. Kako su informacije i dalje pristizale, ja sam odlučio da napišem to pismo i pošaljem ga generalima Gotovini i Norcu, dvojici hrvatskih oficira za koje sam smatrao da su

odgovorni u okviru mog sektora, i da im kažem šta se dešava, i da je sa moje tačke gledišta bilo neselektivnog gađanja, i da bi ono trebalo odmah da prestane. Dakle, imali smo vojnog posmatrača u Gračacu... ispravljam se... u Zadru, gde je bilo sedište generala Gotovine, i hteo sam da budem siguran da će to pismo biti poslato illi potpukovniku Tymchuku ili majoru Balfouru... potpukovnik Tymchuk je bio moj viši oficir za vezu, major Balfour je bio moj viši štapski oficir... i želeo sam da obezbedim da vojni posmatrači dobiju to pismo i da se uverim da ga je primio general Gotovina. I on mi je odgovorio i rekao: da, faks je poslat, i da ga je primio nekoliko časova ranije, rečeno mi je: da, to je predato mornaričkom kapetanu Đakoviću, ako se sećam pravog imena, koji je neposredno radio sa generalom Gotovinom. Tako se to dogodilo, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, pomenuli ste da ste posmatrali prvi deo ili početni period granatiranja Knina. Pre svega, možete li da kažete Pretresnom veću bilo kakve indikacije kakav je bio intenzitet vatre u prvom periodu granatiranja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, nisam apsolutni stručnjak, ali sam video ranije kako izgledaju neka granatiranja na Kipru 1974. godine tokom turske invazije. I rekao bih da je tokom prvih 45 minuta granatiranje bilo vrlo intenzivno. Barem onih deset minuta dok sam bio... pet do deset minuta dok sam bio na balkonu je bilo izuzetno intenzivno, jer je izgledalo kao da je bila baterija, šest oruđa na svim lokacijama, bar po zvuku koji smo slušali. Granate su padale svud okolo, i ja bih to okarakterisao kao intenzivno granatiranje.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li vam je poznat koncept korekcije vatre?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A da li ste primetili da je bilo korekcije vatre tokom posmatranja granatiranja ujutro 4. avgusta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, tih pet do deset minuta koliko sam bio tamo, po mom mišljenju, nije bilo korekcije. Nije bilo korekcije granatiranja. Znači, to je bilo samo... odmah je počelo intenzivno granatiranje. Nije bilo korekcije.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. Generale, želim da vam skrenem pažnju... dozvolite mi da vas pitam, izvinite, još jedno pitanje... o tom pismu koje ste poslali. Tu se pominje više gradova: Drniš, Medak, Bunić, Benkovac i Kistanje. Da li ste jedino o ovim gradovima primili informacije da su tog dana bili izloženi granatiranju, konkretno o granatiranju civilnih područja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Ako se dobro sećam, većina svih mesta koja su bila u blizini zone razdvajanja, takođe je bilo izloženo artiljerijskoj vatri. Ali ja sam odlučio da navedem samo najznačajnija mesta.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, već sam rekao da želim da porazgovaramo o onom vremenu nakon ulaska Hrvatskih snaga u Knin. Prvo da vas pitam da li je *Operacija Oluja* i preuzimanje Krajine od strane Hrvatskih snaga izmenilo misiju UNCRO-a po vašem mišljenju, i ukoliko jeste, na koji način?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Moj mandat je bio da osmatram zonu razdvajanja, a isto tako i četiri granična prelaza između Krajine i Bosne i Hercegovine, kao i zaštita 13 hrvatskih sela koja su bila u mom sektoru. Kada su Hrvatske snage ponovo zauzele Krajinu, ja sam smatrao da je moj mandat prestao, i odmah nakon toga, negde 8. avgusta, čim smo bili u stanju da se krećemo, naredio sam da rasformiramo naše osmatračnice, kako bismo započeli program povratka u matične zemlje oko 4.000 vojnika koji su bili pod mojom komandom.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li ste bili uključeni u bilo kakve aktivnosti u pogledu nadgledanja, praćenja, i tako dalje - ljudskih prava u tom periodu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. U početku, bar u avgustu i mislim početkom septembra meseca, kada je većina mojih vojnika počela da se vraća u svoje države, mi smo pratili... bar iz mog kanadskog sedišta, osoblje organizacija za ljudska prava dok su obilazili razna područja, a isto se dešavalo i sa ljudima iz mog bataljona, jer da bi mogli da raspuste svoje posmatračke punktove, morali su da putuju u okviru svog područja, i oni su izveštavali o onome što su videli. Ja sam jasno rekao u svom naredjenju da je naša glavna odgovornost da raspuste osmatračnice i da vrate svu opremu Ujedinjenih nacija, kao i da praćenje kršenja humanitarnog prava nije naš prioritet, ali sam hteo da izveštavaju o svemu što su videli, a što je u suprotnosti sa normalnim aktivnostima, ili da izveštavaju o svemu što se događalo na polju humanitarnog prava dok su radili svoj posao ili dok su putovali kroz svoja područja odgovornosti.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Kada ste dobili takve informacije, da li ste pokušali da te informacije predočite odgovornim hrvatskim vlastima?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: I te kako. Napisao sam ne znam koliko pisama u kojima sam naglašavao da dolazi do kršenja ljudskih prava, ili sam izveštavao o događajima koji su sasvim jasno predstavljali, znate, kršenje humanitarnog prava. Plus, bilo je dosta krađe opreme Ujedinjenih nacija koje su se dogodile u tom periodu – o svemu tome sam redovno izveštavao. Moj štab UNCRO-a dobijao je, takođe, kopije svih pisama koja su poslata ili generalu Čermaku ili generalu Gotovini. Očigledno, razlog je bio taj što smo želeli da ih upoznamo u nadi da će uticati na hrvatske vlasti u Zagrebu da zaustave to što smo videli, jer mi smo bili očevici pljačke, paljenja kuća, i saznali smo da je mnogo civila ubijeno.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A da li ste dobijali informacije od drugih elemenata u sistemu Ujedinjenih nacija, osim od vaših vojnika iz vašeg bataljona?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. U mom štabu smo imali komandno mesto, ako mogu tako da ga nazovem, vojnih posmatrača UN-a, koji su bili odgovorni u Sektoru Jug. A bilo je i nekih civilnih policajaca Ujedinjenih Nacija, koji su, takođe, imali sedišta u mojoj bazi, kao i ljudi iz organizacija za ljudska prava koji su se takođe nalazili u okviru moje baze. Svakog jutra, od kada sam prvi put stigao, imali smo sastanak u 8.30 časova za čitavo moje osoblje, a isto tako sam pozivao predstavnike svih ovih organizacija, sa idejom da se prenesu informacije o tome šta se dogodilo u poslednjih 24 časa, zatim da im se kaže šta ćemo raditi tog dana, i da ih pitam da li postoji neko pitanje o kojem bi trebalo da smo obavesteni. Tako da su davane informacije svakog dana. Tako smo radili

u normalno vreme. Kada je počelo granatiranje, očigledno je da smo imali češće sastanke. A kada je prošao avgust mesec, ponekad smo imali dva ili tri takva sastanka tokom dana, u zavisnosti od toga šta se dešavalo. Oni su takođe dobijali kopiju svih izveštaja o situaciji koje sam slao svom štabu, tako da su svi ti ljudi dobijali kopije mojih izveštaja o situaciji, kao i većinu pisama koje sam napisao generalu Čermaka i generalu Gotovini. Takođe sam upućivao kopiju Al-Alfiju [šef civilne misije UN u Sektoru Jug] koji je takođe bio u okviru mog štaba. Dakle, moram da objasnim, takođe, da te organizacije, iako su unutar mog štaba, oni nisu bili pod mojom komandom. Nisam imao ovlašćenja nad njima. Ja sam samo mogao da razgovaram sa tim ljudima, i da ih pitam, ukoliko je bilo nešto što su mogli da učine za mene, ja sam mogao da ih zamolim za saradnju. Sve u svemu, mislim da je saradnja bila odlična.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, želeo bih da vam skrenem pažnju na dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 1654, na 12. tabulator, koji možete da nađete u svom registratoru. Generale, na prvoj stranici ovog dokumenta vidimo datum 5. avgust 1995. godine. Tu kažete da prilažete i pismo protesta koje je upućeno komandantu Vojne oblasti Split, u kom se tražio sastanak.

TUŽILAC TIEGER: Molim sada da pogledamo sledeću stranicu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, kao što možete da vidite, čini se da je ovo to pismo koje se pominje u izveštaju o situaciji. Pismo je od 5. avgusta 1995. godine, poslato je generalu Gotovini, a u redu gde piše "Predmet" stoji: "Zahtev za sastanak sa vojnim upravnikom". A to znači, u prvom redu, da je to zahtev za hitnim sastankom... trebalo bi da pomenem da se na drugoj stranici nalazi vaš potpis. U prvoj rečenici se kaže da vi hitno zahtevate sastanak sa vojnim upravnikom područja, kažete da bi trebalo da se porazgovara o brojnim hitnim pitanjima, uključujući uspostavljanje slobode kretanja za osoblje Ujedinjenih nacija i zaštitu civilnog stanovništva, uključujući i raseljena lica, i dalje se kaže da je došlo do značajne razmere razaranja i pljačke i da niste bili uvereni da je Hrvatska vojska u potpunosti bila pod kontrolom. Dakle, generale, u prvom redu se kaže da vi zahtevate sastanak sa vojnim upravnikom područja. Koje ste informacije vi dobili u vezi sa postavljenjem ili potencijalnim imenovanjem vojnog upravnika?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, raspravljali smo sa vojnim posmatračem u Zadru i mislim da smo tada dobili prvu indikaciju da ono što sam ja smatrao da je vojni upravnik, da će ta osoba biti postavljena i preuzeti odgovornost za Sektor Jug. Tako smo, koliko se sećam, koristili taj termin.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. Rekli ste u poslednjoj rečenici prvog paragrafa da je bilo dosta razaranja i pljački. Na šta ste mislili u tom delu pisma?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, prvo sam primetio, 5. avgusta, oko 10.00 časova, kada smo počeli sa evakuacijom nekih ranjenika i bolesnika iz bolnice u Kninu, i kada se poslednja grupa vraćala, mislim da je to bilo negde oko 9.45 časova, ono što su mi opisivali bila je relativno konfuzna situacija, i ja sam odlučio da odem sa sledećom grupom sa četiri oklopna transportera... te oklopne transportere smo koristili za prebacivanje tih ljudi... dakle, da odemo u bolnicu da vidimo kakva je situacija. I kada

sam stigao, u bolnici sam saznao da nemamo više nikog da prebacujemo, jer su tamo ostali jedino ranjeni ili bolesni ljudi koji su bolovali od neizlečivih bolesti, i moja odluka u to vreme je bila ako ih budemo pomerali, da će to za njih značiti smrt, a nismo imali neophodna pomoć u mojoj bazi koja bi mogla da im pruži vrstu nege koja im je bila potrebna da bi imali šansu da prežive. A onda sam saznao da je stigla hrvatska vojska u bolnicu, jer kad sam stigao tamo video sam jedan tenk. Nisam bio siguran, znate, kome je pripadao, ali sam na kraju video u bolnici neke hrvatske vojnike. Kada smo se vraćali, pokupiti neke ljude iz ECMM-a (posmatrači Evropske zajednice) koji su zahtevali da budu pod pratnjom do baze, kao i neke srpske civile koji su, takođe, želeli da dođu u moju bazu. I kada sam prolazio kroz Knin, video sam da je u toku pljačka na glavnoj ulici. Pokušao sam da razgovaram sa potpukovnikom hrvatske vojske. Imali smo velikih problema, jer nisam govorio jezik, a on nije govorio ni francuski ni engleski, ali ja sam mu stavio do znanja da ono što se događa ne bi trebalo da se događa. U svakom slučaju, video sam pljačku. Pored toga, dobijali smo informacije iz moje jedinice da su takve aktivnosti u toku, tako da odatle imam te informacije.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A kako ste se pobrinuli da to pismo dođe do generala Gotovine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, na isti način, preko vojnog posmatrača u Zadru ... preko kapetana Lukovića, a zatim ista procedura kao i svaki put kada smo slali pisma, kako bismo se pobrinuli da ona budu dostavljena i da se potvrdi da su dostavljena.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A da li ste dobili odgovor od generala Gotovine na to pismo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, ni na jedno pismo koje sam poslao generalu Gotovini nikada nije dobijen odgovor.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Vi ste zatražili sastanak sa vojnim upravnikom. Da li ste se na kraju sastali sa osobom za koju ste mislili da je vojni upravnik?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Pa, problem koji sam ja imao, jeste da čim su stigle hrvatske snage u Knin, to je bilo negde oko 11.30 časova, nije nam bilo dozvoljeno da izađemo iz baze. Prvi put sam se sreo sa osobom za koju sam mislio da je vojni upravnik, a to je bio general Čermak - 7. avgusta, kada je gospodin Akashi došao u posetu Kninu. Dakle, prvi put kada sam se sreo sa gospodinom Akashijem i generalom Čermakom, moguće je da je bilo još ljudi u mojoj kancelariji u štabu, i tada sam tražio od generala Čermaka da održimo sastanak, jer koliko se ja sećam, kako je to meni bilo protumačeno, vojni upravnik je bio odgovoran za područje Knina. I ja sam tražio da kasnije popodne tog istog dana održimo sastanak, nakon što ode gospodin Akashi. I bio sam na tom konkretnom sastanku, a tamo je bio i gospodin Al-Alfi, koji je bio na čelu HRAT-a [Human Rights Action Team], Akcionog tima za ljudska prava, i možda je bilo još drugih ljudi, ali je Al-Alfi bio tamo. I svaki put kada sam se sastao sa generalom Čermakom, sa mnom je bio gospodin Al-Alfi ili neko od njegovih predstavnika.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, da li mogu da vas zamolim da pogledate u 14. tabulatoru dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3252 u vašem registratoru.

TUŽILAC TIEGER: Molim da se pokaže sledeća stranica.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, ako pogledate 8. paragraf... pre svega, želim da vam skrenem pažnju na datum ovog izveštaja o situaciji, to je 8. avgust 1995. godine u 7.30 časova. Paragraf 8 nosi naslov "Izveštaj sa sastanka; komandanta Sektora Jug i Vojnog upravnika područja". I kaže se: "Komandant Sektora Jug... " dakle - vi "...sastao se sa generalom Čermakom u štabu vojnog upravnika (bivši štab Vojske Republike Srpske Krajine) u 18.00 časova, 7. avgusta, kako bi razgovarali o pitanjima od zajedničkog interesa." Da li ovo odražava sastanak koji ste vi imali sa generalom Čermakom, do kog je došlo nakon što ste se sreli tokom susreta sa gospodinom Akashijem?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ovde se kaže da ste se sreli u bivšem štabu Vojske Republike Srpske Krajine, a u vašoj izjavi iz 2008. godine u 12. paragrafu vi kažete da ste videli 4. avgusta malo oštećenja na zgradi Ministarstva odbrane Vojske Republike Srpske Krajine, ako je i bilo uopšte oštećenja? Da li je to ista zgrada u kojoj ste vi imali sastanak 7. avgusta sa generalom Čermakom?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislim da jeste, da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li ste videli ikakve značajne znake oštećenja na zgradi kada ste se sreli sa generalom Čermakom tog dana?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se. Tog dana, 4. avgusta, ja sam dva puta išao u istu tu zgradu i ne sećam se da sam video bilo kakva oštećenja na toj konkretnoj zgradi.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. Da sada pogledamo sledeću stranicu. To je poslednji paragraf. Na početku tog paragrafa se govori o pitanju specijalnih mera kako bi se osigurala bezbednost stanovništva, posebno noću. Zašto ste bili zabrinuti za bezbednost stanovništva, kog stanovništva i od koga?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. U čitavom ovom izveštaju o situaciji, a to je na izvestan način u skladu sa onim što ste rekli ranije kada ste pominjali generala Čermaka kao vojnog upravnika, da li ste mu se obraćali kao vojnom upravniku u vašoj korespondenciji?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Svako pismo koje sam mu poslao bilo je upućeno na vojnog upravnika Knina, i nikad nisam dobio odgovor u kom bi mi on rekao da ne treba da mu se obraćam kao vojnom upravniku, niti mi je to rečeno na bilo kom od sastanaka - da ne treba da mu se obraćam kao vojnom upravniku.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Tokom vaših razgovora sa njim, a naročito onih kada ste mu skretali pažnju na kršenja ljudskih prava i zahtevali akciju, da li vam je on rekao da on nije bio odgovarajuća osoba kojoj treba iznositi te žalbe ili da on nije bio vojni upravnik tog područja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, čini mi se da svaki put kada smo pokretali nešto, znate, ponekad je on poricao da se to dešavalo, ali nikada nije rekao ... ili bi rekao: pogledaću o čemu se radi ili ja ću se pobrinuti za to. On mi nikada nije rekao da on nije odgovoran za to područje gde je dolazilo do takvih problema.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I što se vas tiče, da li ste vi njemu direktno rekli tokom vaših sastanaka da vi njega smatrate osobom odgovornom za to područje i da ste od njega očekivali akciju?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, tačno. I sećam se da sam sreo generala Gotovinu, mislim, 6. avgusta, i on mi je na tom sastanku rekao da od sada moram da kontaktiram generala Čermaka, kao osobu koja je bila odgovorna za područje Knina.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Pa, hajde da pogledamo vaš inicijalni sastanak sa generalom Gotovinom nakon *Operacije Oluja*.

TUŽILAC TIEGER: I ako bismo mogli, molim vas sada da pogledamo dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2771. Molim sledeću stranicu. Izvinjavam se, ako bismo mogli da ostanemo na ovoj stranici samo trenutak, a onda ... u redu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Opet, generale, jednostavno sam želeo da ukažemo na datum ovog konkretnog dokumenta. To je izveštaj o situaciji od 8. avgusta 1995. godine, u 20.30 časova, kao što je naznačeno u koloni "datum/vreme", a zatim ispod piše "tema".

TUŽILAC TIEGER: Ako bismo mogli sada brzo da okrenemo 2. stranicu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Početni deo dokumenta odražava procenu komandanta. Pretpostavljam da je to vaša procena, generale Forand?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, jeste, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I vi ovde kažete da ste se tog dana sastali i sa general-pukovnikom Gotovinom i vojnim upravnikom Knina, generalom Čermakom, i opisujete neke aspekte tih sastanaka. Mi ćemo da se osvrnemo na izveštaj o tom sastanku... o tim sastancima za koji trenutak. Dnevni izveštaj o situaciji, takođe, ukazuje u paragrafu (c) sledeće: "Sve jedinice izveštavaju o pljački kao opštoj aktivnosti vojnika Hrvatske vojske. Nasumično gađanje stoke i bezobzirno uništavanje kuća i poljoprivrednih dobara su primećeni gde god je dozvoljeno kretanje. Hrvatska vojska je izgleda odlučna da očisti dokaze svoje vojne taktike prilikom preuzimanja Krajine. Rupe od granata na putu Knin – Drniš koje su uočene jutros, zakrpljene su ovog popodneva." Dozvolite mi da vam skrenem pažnju, generale, na treću stranicu ovog dokumenta, a to je deo gde u zaglavlju stoji "Izveštaj sa sastanka komandanta Sektora Jug i komandanta

Vojne oblasti Jug" i tu se ukazuje da je general-pukovnik Ante Gotovine pozvao komandanta Sektora Jug na sastanak u kninskoj tvrđavi u 9.20 časova. Dakle, generale, o ovom sastanku se govori u 7. paragrafu vaše izjave iz 2008. godine u kom se navodi, iako se ne odražava u izveštaju o situaciji, da se vi sećate da ste se požalili generalu Gotovini zbog nedostatka discipline njegovih vojnika i da oni pljačkaju i pale po gradu. Da li je to tačno, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Jeste, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I ranije ste primetili da vas je general Ante Gotovina na prvom sastanku koji ste imali s njim posle *Operacije Oluja*, uputio na generala Čermaka. To se pominje, čini se, u poslednjoj rečenici prvog paragrafa. I da li to odražava ono što spomenuli pre nekoliko trenutaka o tome da vas je uputio na generala Čermaka, gospodine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine. Ali ne mislim da je koristio termin "vojni upravnik". Tako je stajalo u prepisci, a taj prevod sam dobio kada sam se prvi put sastao sa generalom Čermakom, i od tada smo nastavili da koristimo izraz "vojni upravnik" premda se ne sećam da je general Gotovina lično upotrebio taj termin "vojni upravnik". On je meni samo rekao da je general Čermaka bio na čelu Knina, i za svaki problem koji sam imao trebalo bi da se obratim generalu Čermaku oko njegovog rešavanja.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. I to je uključivalo i probleme koje ste pokrenuli sa njim na tom sastanku?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A da li ste se sreli sa generalom Čermakom kasnije tog dana? Da li je to tačno? To se vidi u paragrafu (B).

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I ovde se kaže da je general... pukovnik... kaže se ovde pukovnik, u stvari... Čermak došao u štab Sektora Jug u 13.00 časova da se sastane prvo sa vama, a zatim da se sretnu sa odborom IDP-a, što znači "interno raseljena lica" [internally displaced persons]?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A nakon razgovora sa generalom Gotovinom, da li ste vi ponovo izneli svoju zabrinutost zbog zločina koji su prijavljeni i na koje ste skrenuli pažnju generalu Čermaku?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I to se vidi barem delimično u 2. paragrafu: "Komandant Sektora Jug izrazio je zabrinutost zbog izveštaja o organizovanom pljačkanja na putu između Knina i Drniša, uključujući i stoku koja se utovarivala u kamione i odvozila, kompletan sadržaj kuća je pakovan u kamione pod nadzorom civilne policije. A vojni upravnik je izjavio da je to bilo moguće zbog ogromnih razmera

operacije koja je on sprovodio." Generale, da li se sećate bilo čega drugog u vezi sa raspravama sa generalom Čermakom o svojoj zabrinutosti u vezi zločina koji su se odvijali i njegovog očekivanog odgovor na to?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se tačno, znate, tog konkretnog sastanka, osim što sam na svakom sastanku koji sam imao s njim pokretao ta pitanja. Dakle, tog konkretnog sastanka se ne sećam, ne, jer najveći problem na koji sam se, očigledno, žalio, bila je činjenicu da je u toku bilo pljačkanje i spaljivanje, i povremeno se otvarala vatra. Iz onoga što smo mi videli u Kninu, povremeno se pucalo u vazduh, a od svojih jedinica smo dobijali izveštaje da su se odvijale slične aktivnosti. Moj najveći problem je bio da nisam mogao da izađem iz svog štaba u tom određenom trenutku, kako bih mogao da odem i vidim šta se dešava, niti je bilo ko drugi ko je bio u mojoj bazi mogao to da uradi, osim samo jedne osobe kojoj je bilo dozvoljeno da izađe, a to je bio kapetan Hill, koji je bio vojni policajac.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I šta ste saznali od kapetana Hilla kada je izašao iz baze?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, on je izašao i ja sam ga zamolio da pogleda koliki je obim štete i šta se događalo u Kninu. Vratio se i rekao mi, mislim da je to bilo popodne, negde oko 4.00 časa, da je video velika oštećenja, da je video pljačkanje. On je otišao u stan u kom sam ja stanovao sa svojim vozačem i kuvarom, stan je bio demoliran, većina stvari koje smo imali ukradene su. Dakle, to mi je on prijavio kada se vratio. Mislim da je to bilo 6. avgusta popodne. Dana 6. avgusta.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. Generale, postaviću vam nekoliko pitanja za neke od tih aspekata koje ste spominjali, vezano za vaše kontakte sa generalom Čermakom o ograničenju kretanja, o raznim kršenjima ljudskih prava. Takođe, ranije ste pomenuli pljačku ili krađu imovine Ujedinjenih nacija. Ali želim prvo da vam skrenem pažnju na nešto drugo što ste već spomenuli. A to su raseljena lica koja su se nalazila u vašoj bazi. Da li možete da kažete Pretresnom veću nešto o diskusijama koje su vodili sa generalom Čermakom o raspoloženju ili sudbini raseljenih lica koja su bila primljena u bazu UNCRO-a, Sektora Jug ili koji su se... ili koji su bili u pritvoru ili drugim objektima za kolektivni smeštaj u Kninu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Dakle, vodilo se više razgovora. U početku, mislim da smo imali 6. avgusta oko 700 interno raseljenih lica u bazi UN-a i većina njih su bili Srbi. Takođe smo imali, mislim, 40 do 50 Hrvata, znate, Hrvata iz Krajine, koji su takođe bili u bazi. I na tom konkretnom sastanku general Čermak je posebno želeo da se sastane i sastao se sa tim interno raseljenim licima i naravno, nisam razumeo njihov razgovor, ali on mi je rekao da je želeo da ih posavetuje da bi mogli da se vrate na područje sa kog su došli i da će biti zbrinuti u području jedinice, ako sam dobro zapamtio, u okviru štaba Kanadskog bataljona, mislim da je bilo oko 30 Srba koji su izbegli u njihovu bazu. Bilo ih je 20 do 25 u području Češkog bataljona, a bilo ih je i nekoliko sa Kenijskim bataljonom i Jordanskim bataljonom. Na kraju smo došli do dogovora sa generalom Čermakom da se svim ovim ljudima dozvoli da se presele u moju bazu. I došlo je vreme, mislim, oko treće nedelje avgusta, još uvek je bilo nekih raseljenih lica, ali sam već imao problema sa kapacitetom u okviru moje baze. Jer je baza planirana za

oko 350 ljudi, a bilo je već otprilike između 1.800 do 2.000 ljudi. Bili smo u mogućnosti da im pružimo samo dva obroka dnevno, jer iako sam tražio poljsku kuhinju od Kanadskog bataljona, vreme koje nam je trebalo da nahranimo sve te ljude... recimo, počeli bismo u 7.00 časova i završili oko 12.30 časova i počinjali smo večeru oko 15.00 časova da bismo završili oko 18.30 časova. Tako da smo razgovarali sa gospodinom Al-Alfijem i generalom Čermakom o mogućnosti, ako je bilo drugih raseljeni ljudi, da bi on trebalo da ih smesti, što se i dogodilo. Postojao je jedan objekat koji je pronađen u Kninu, gde mislim da je bilo negde od 400 do 500 ljudi smešteno, a onog dana kada je konačno odlučeno da oni mogu da se vrate, odnosno da odu u Srbiju, svi oni su stavljeni zajedno, i zato taj broj, koji me je isprva zbunjivao kada sam govorio da su u pitanju hiljade, njih 1.184 napustilo je Knin i krenulo ka Srbiji, mislim, 16. septembra.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dozvolite mi da vam nakratko skrenem pažnju na dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4949. To je 31. paragraf u tom dokumentu u vašem registratoru. I to je izveštaj o situaciji od 21. avgusta, u 20.30 časova i odražava ... Izvinjavam se, idem suviše brzo. U redu.

TUŽILAC TIEGER: Ako bismo mogli da okrenemo 2. stranicu, molim vas. U redu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Kao što vidimo na 2. stranici, tu se govori o sastanku između vas, koordinatora za humanitarna i politička pitanja i vojnog upravnika, generala Čermaka, u vezi sa odlaskom raseljenih lica. I tu se govori u drugom paragrafu o spisku ljudi iz kampa koji su želeli da napuste Hrvatsku. I to je bilo 687 osoba od ukupno oko 731 osobe, a takođe se kaže u trećem paragrafu da je general Čermak rekao da ima spisak lica za koje se sumnja da su počinili ratne zločine. Generale, da li je... oprostite.

TUŽILAC TIEGER: Molim da se okrene još jedna stranica.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Tu se zatim kaže da bi general Čermak trebalo da bude u stanju da obezbedi spisak tih osoba do narednog dana, i kada bude dobijen taj spisak, onda se neće vršiti dalje provere od strane hrvatske vlasti. Pre svega, dozvolite mi da vam postavim par pitanja u vezi ovoga, generale Forand. Prvo, da li znate ili da li ste imali kontakte sa raseljenim licima, kako biste saznali zašto je 687 ljudi od njih 731 želelo da napusti Hrvatsku a ne da se vrate u svoje domove u području?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ja sam s vremena na vreme razgovarao sa Odborom za interno raseljena lica, i oni su rekli da nisu hteli da ostanu, jer nisu osećali da će njihova bezbednost biti zagarantovana. U tom izveštaju o situaciji vidi se – jer u to vreme ja sam bio samo kanal, i odluke nisu bile u mojim rukama, bile su na nivou UNCRO-a i na nivou UNPROFOR-a kada je reč o situaciji vezano za raseljena lica – da se raspravljalo u toj fazi o mogućnosti da ćemo mi da zadržimo u bazi one koji su bili identifikovani kao ratni zločinci a da se ostalim interno raseljenim licima omogući da odmah odu u Srbiju, i to je bila suština diskusije koja se vodila. Druga stvar, kao što sam ranije spomenuo, bila je da nisam želeo da prihvatim više raseljenih lica u bazi, jer nisam mogao da ih zbrinem, i razgovarali smo o mogućnosti da general Čermak pronađe smeštaj ako bude više tih ljudi koje je trebalo smestiti. Videćete kasnije da smo u jednom

trenutku mislili da smo se dogovorili da možemo da pošaljemo u Srbiju one koji nisu identifikovani kao ratni zločinci, ali na kraju meseca je stavljena zabrana i ništa se nije dogodilo, i tek kada je postignut dogovor, i kada je 34 ili 35 osoba identifikovano uz dovoljno dokaza, Ujedinjene nacije su rekle: dobro, ti ljudi se mogu predati hrvatskim vlastima, dok je ostalim interno raseljenim licima dozvoljeno da se vrate u Srbiju.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, gledam na sat.

TUŽILAC TIEGER: Mislim da vreme odgovara, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Forand, imaćemo pauzu i nastavljamo sa radom u 10.55 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Pretresno veće se izvinjava zbog kašnjenja. Gospodine Tieger, molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale Forand, ranije smo gledali izveštaj o situaciji od 8. avgusta u 20.30 časova... to je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2771 ... koji govori o sastancima koji su održani tog dana. Taj dokument govori o ograničenju kretanja o kom ste ranije govorili u paragrafu B1, gde kažete: "On je...", mislite na generala Čermaka "...počeo tako što je rekao da čim se vrati u štab izdaće naređenje da se elementima Ujedinjenih nacija dozvoli da slobodno putuju po Kninu i Drnišu..." nešto ...

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se kolegi. Da li može taj dokument da se predoči na ekran, časni Sude?

TUŽILAC TIEGER: Svakako. To je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2771.

ADVOKAT KEHOE: Oprostite, nisam želeo da vas prekidam.

TUŽILAC TIEGER: I molim drugu stranicu. Oprostite, treću stranicu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I kao što je navedeno, čitao sam iz paragrafa B1. To je drugi paragraf od dna stranice. I samo da zaključimo, nakon što smo pomenuli deo gde se kaže da će general Čermak izdati naređenje da se elementima Ujedinjenih nacija dozvoli da slobodno putuju po Kninu i do Drniša, dalje se kaže: "Bio je sprečen da to uradi do sada zbog velikog broja stvari u svom dnevnom rasporedu." Generale, zamolio

bih vas da sada pogledate tabulator... Izvinite, zamolio bih da pogledate dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4919 u tabulatoru 16 u vašem registratoru. Kad vidite taj dokument, želim da vas pitam da li je to dokument koji je... da li je to naređenje kojim vam se dozvoljava da se slobodno krećete - što je navedeno u prethodnom dokumentu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, to je to, osim što postoji ograničenje na Knin i Drniš.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, zamolio bih vas da pogledate sledeći dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3253. To je izveštaj o situaciji od 9. avgusta, u 20.30 časova.

TUŽILAC TIEGER: A molim vas sledeću stranicu, pod naslovom "Procena komandanta". Nažalost, možda sam pročitao pogrešan broj. Tražio sam dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3253. Da li imam pogrešnu stranicu? Hvala, gospodine sekretare.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Upravo smo videli, generale Forand, onaj dokument od 8. avgusta koji se odnosi na slobodu kretanja u Kninu i Drnišu. Ovaj izveštaj o situaciji od 9. avgusta govori o sastanku koji je održan tog dana sa generalom Čermakom i o daljem razgovoru o slobodi kretanja. A ako se osvrnemo posebno na tačku (c), tu se kaže: "Još uvek postoje ograničenja slobode kretanja, a posebno na području Knina, kao i ograničenje po pitanju popunjavanja zaliha jedinica i veze između jedinica i štaba Sektora Jug. General Čermak tvrdi da ima potpunu vlast nad celim područjem Sektora Jug i da dozvoljava slobodu kretanja. Jedinice Hrvatske vojske koje su u zoni odgovornosti Kanadskog bataljona, posebno u Benkovcu, ne priznaju vlast generala Čermaka, pa čak ni njegovo postojanje. Nered u redovima Hrvatske vojske smanjio se usled nastavaka ROM-a. Pretpostavljam da ROM [Restrictions of Movement] znači ograničenje kretanja?"

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Zatim piše: "Dokaze o sistematskom i kontinuiranom razaranju koja primećujemo kad god možemo da putujemo sugerišu pravi razlog." Generale Forand, da li ste vi sa generalom Čermakom 9. avgusta pokrenuli svoju zabrinutost zbog ograničenja kretanja bez obzira na dokument koji je izdat 8. avgusta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Ono što se nalazi u ovom izveštaju o situaciji je na neki način rezime razgovora koji su se vodili sa njim. Svaki put kada sam se sastao sa generalom Čermakom, potpukovnik Tymchuk, koji je bio moj viši oficir za vezu, bio je sa mnom, a on je hvatao beleške, i kada bismo se vratili i pripremali izveštaj o situaciji za taj dan, koristili smo te beleške kako bismo sastavili dokument.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Želim da sada pogledate naredni dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 553 ... ne, izvinite. Oprostite, generale.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, to je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 553.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, za vašu informaciju, to je u 22. tabulatoru tog dokumenta u vašem registratoru, ali mislim da ćete za trenutak to videti i na ekranu. Ovo je upućeno vama. Dokument je od 8. avgusta, poslao ga je general Čermak vama. Spominje se vaše pismo od 10. avgusta 1995. godine, vezano za slobodu kretanja. U redu ispod govori se o dogovoru Vlade Republike Hrvatske i UNCRO-a od 6. avgusta 1995. godine. I generale, ovo je dokument... prvo da vas pitam, da li ste primili ovaj dokument i da li vam je poznat?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, poznat mi je i dobio sam ga.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. I ovaj dokument govori o stepenu slobode kretanja koji je dat 8. avgusta celom sektoru?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, i kopije su napravljene i poslate svim jedinicama, a isto tako je dat i vojnim posmatračima Ujedinjenih nacija koji su bili u štabu, civilnoj policiji Ujedinjenih nacija i Akcionom timu za ljudska prava.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dakle, mislim da ste na stranici 18 vaše ... dokaznog predmeta Tužilaštva broj P331 ... to je vaša izjava iz 1997. godine, stranica 10 na BHS-u ... da puna sloboda kretanja nije dobijena još desetak dana nakon što je Knin zauzet. Da li možete da nam kažete da li je prijem ovog dokumenta rezultirao da su imali slobodan pristup UNCRO i drugi elementi Ujedinjenih nacija na području u okviru sektora, gde su hteli da odu i provere situaciju?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, postoji dokumentovane sve vrste izveštaja o situaciji gde se ističe da je sloboda kretanja bila ograničena na mnogim područjima i mnogo dana, a ovaj papir koji je trebalo da nam dozvoli slobodu kretanja nije to garantovao. Postojao je problem u čitavom sektoru više dana, i koliko ja pamtim, to je trajalo skoro do kraja avgusta, pa čak i određeno vreme u septembru bili su izveštaji od strane HRAT-a, nekih vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija i nekih mojih vojnih jedinica da je njihovo kretanje bilo ograničeno, što je u suprotnosti sa tačkama 4 i 5 u tom dogovoru koji je napravljen između Vlade Republike Hrvatske i mirovnih snaga Ujedinjenih nacija, UNCRO-a.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, sada ću da vas zamolim da se usredsredite na trenutak na neke konkretne razgovore koji se odnose na ograničenja kretanja u konkretnim dokumentima, ali pre toga želim da se osvrnemo na jedan drugi problem koji ste spomenuli, a to je krađa opreme Ujedinjenih nacija, pošto ste to pitanje već pokrenuli. Zamolio bih vas da sada obratite pažnju na dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 460. Generale, to se nalazi u 23. tabulatoru u vašem registratoru, da pogledate dok čekamo da se pojavi na ekranima. To je dokument od 11. avgusta 1995 godine. To je protestno pismo upućeno generalu Čermaku zbog krađe inženjerijske opreme. A u prvom paragrafu pominje se sastanak od prethodnog dana i zahtev generala Čermaka za preciznije informacije o inženjerijskoj opremi koja je uzeta iz konkretnog područja. Nećemo sada ulaziti u detalje o kojoj konkretnoj opremi je reč. To može da se vidi u ovom dokumentu, reč je o guseničaru [Caterpillar Road Grader], *Mine rolleru* [uređaj montiran na tenk ili oklopni transporter za razminiravanje], i tako dalje, i to se spominje

na dnu prve stranice i kaže se da je približna vrednost te opreme oko milion dolara. I da sada samo pogledamo poslednji paragraf u dokumentu u kome vi molite generala Čermaka da iskoristi svoj veliki uticaj da bi se osigurao povratak te inženjerjske opreme koja je ukradena od Ujedinjenih nacija od strane elemenata Hrvatske vojske ... kao i takođe pomenuta tri vozila Ujedinjenih nacija koja su ukradena iz garaže u Kninu dok su bila na popravci, a kao što je to pomenuto ranije u vašem pismu o ovoj temi. Generale, da li znate koje su akcije preduzete kao odgovor na ovaj vaš zahtev i da li je postupljeno po vašem zahtevu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, koliko se ja sećam, ne, taj zahtev nije ispunjen, a slična pisma poslata su a odnosila su se na drugu opremu Ujedinjenih nacija koja je ukradena, i ne sećam se da je i ta oprema nama ikada vraćena.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu.

TUŽILAC TIEGER: Da se kratko osvrnemo na dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 462.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: To je pismo od 19. avgusta 1995. godine koje ste vi poslali generalu Čermaku, a odnosi se na vaše ranije pismo od 11. avgusta, i tu se navodi da ima indikacija da je lociran taj oklopni guseničar i da je jedan mešoviti tim Ujedinjenih nacija i vojne policije bio onemogućen da dođe do te lokacije i da je zahtevana pratnja. Da li je to jedno od onih kasnije pristiglih pisama o kojima ste govorili, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da pogledamo sada dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 459. To je još jedno pismo od 19. avgusta 1995. godine koje ste vi poslali generalu Čermaku u kojem protestujete zbog krađe vozila i opreme Ujedinjenih nacija. Tu se daje i spisak broja vozila Ujedinjenih nacija ... mislim da piše "deset"... i ispod toga su na spisku zvezdicom označena ona vozila koja su, kako je primećeno, vozili vojnici Hrvatske vojske u Kninu 10. avgusta. Da li je to još jedan od dokumenata te vrste, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu.

TUŽILAC TIEGER: Samo još jedan dokument iz te serije. To je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 1795.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ovo je, takođe, pismo od 19. avgusta 1995. godine, koje ste vi uputili generalu Čermaku, opet u vezi krađe opreme Ujedinjenih nacija i smeštaja. I između ostalog, pominju se ISO kontejneri za smeštaj, koji su bili primećeni da su postavljeni na kamione od strane muškaraca koji su nosili uniforme Hrvatske vojske koji su bili naoružani. Da li možete da nam ukratko kažete šta je ISO smeštaj, gospodine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To je ono čime smo zamenili naše šatore. Služili su kao kuće za spavanje za naše vojnike. Dimenzije su bile oko 25 stopa [1 stopa = 0,3048 metara] sa 12 stopa, ako sam dobro zapamtio. Tako da su prilično veliki... veoma veliki kontejneri.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. U prvom delu vašeg odgovora kaže se da je korišćen da zameni "naše tenkove". Ja nisam razumeo šta to znači. Možete li da pogledate vaš odgovor u transkriptu pred vama.

SUDIJA ORIE: Da li ste mislili šator (*tent*) ili tenk (*tank*)?

SVEDOK FORAND: Šator, da. Ne tenk. Mi nismo imali tenkove.

TUŽILAC TIEGER: Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu. Ranije ste rekli da vas je 8. avgusta general Gotovina uputio na generala Čermaka da rešavate sve vrste problema koje ste tom prilikom pokrenuli s njim. Bez obzira na to, da li ste se konačno obratili generalu Gotovini u vezi sa ovim pitanjem pokušaja da se povrati ukradena imovina Ujedinjenih nacija?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Kad god sam se ja sastao sa generalom Čermakom i sa gospodinom Al-Alfijem, bila je vrlo prijatna atmosfera, znate, i on nam je govorio kako će se oni... kako će se oni pozabaviti tim problemom, ali ništa se nikada nije razrešilo. I dalje su se dešavale paljevine, neke pljačke, neka oprema Ujedinjenih nacija bila bi ukradena, tako da sam odlučio, jer u dosta aktivnosti koje su se događale bili su uključeni ljudi u uniformama Hrvatske vojske, odlučio sam da se obratim generalu Gotovini i da budem siguran da je on svestan, znate, da neke od tih aktivnosti uključuju vojni personal iz Hrvatske vojske, i nadao sam se da će on biti u stanju da nešto povodom toga učini. Dakle, to je razlog zašto sam mu poslao ta dva pisma o tom konkretnom predmetu, odnosno o ukradenoj opremi, pljačkanju i paljenju, jer su u te stvari bili umešani neki vojnici Hrvatske vojske.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da pogledamo sada dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 1840. To je pismo od 26... da. Pre svega, ovo je izveštaj o situaciji od 26. avgusta u 21.00 čas, koji je priložen pismu koje je bilo poslato generalu Gotovini. To se nalazi na sledećoj stranici. To je pismo koje ste vi potpisali i poslali generalu Gotovini 26. avgusta. Na početku dokumenta se spominje sastanak od 8. avgusta, i vi tu navodite da sarađujete sa generalom Čermakom. A onda se u pismu kaže da je Hrvatska vojska sprovodila neprijateljske akte protiv Mirovnih snaga Ujedinjenih nacija, i na drugoj stranici se spominje pitanje opreme Ujedinjenih nacija, kao što se vidi u drugom paragrafu. I na kraju, u poslednjem paragrafu te stranice, pominje se jedna manje važna stvar, odnosno, molba da se dobije pomoć u sastavljanju istorijskog pregleda, kako to ovde zovu, što je, kako pretpostavljam, neka vrsta prezentacije vezano za *Operaciju*

Oluja. Generale, da li ste na ovo pismo, koje ste poslali generalu Gotovini kroz normalne kanale komunikacije, dobili bilo kakav odgovor?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam dobio nikakav odgovor, ali takođe moram da povučem ono što sam rekao u pismu o pljački i spaljivanju, jer to nije bio slučaj. Ja sam govorio o ponašanju vojnika i činjenici, znate, da je oprema Ujedinjenih nacija bila ukradena, a mi smo želeli da se to vrati, i ja nigde tu ne spominjem pljačkanje i paljenje koje su i dalje bile u toku.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, dozvolite mi da vam postavim pitanje o tome. Vi ste u to vreme bili u tom području. Na osnovu onoga što ste videli kada ste obilazili sektor, na osnovu razgovora sa drugim ljudima koji su bili u sektoru, da li je bilo moguće biti u sektoru a ne biti upoznat sa pljačkama i paljevinama?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, to bi bilo krajnje teško, jer kao što je navedeno u svim izveštajima o situaciju, znate, kada nam je bilo dozvoljeno da se krećemo u okviru sektora, gotovo svakodnevno smo primali izveštaje o pljački, paljevinama ili o ubijanju životinja, plus takođe i ubistva ljudi. Sva pisma koja sam poslao generalu Čermaka ukazuju, znate, da se ti problemi konstantno javljaju i činjenica je da smo svaki put kada smo imali sastanak sa generalom Čermakom, ne samo ja, nego i gospodin Al-Alfi takođe, ukazivali na pljačke i spaljivanja koja su se odvijala, pored nekih ubistava koja su počinjena, tako da je gotovo nemoguće bilo ne znati, ne biti svestan. Plus, tu je bio i naš oficir za javne poslove, koji je takođe opširno pisao o ovom konkretnom predmetu, to je gospodin Alun Roberts, i bilo je prilično teško utvrditi da li je na svim nivoima bilo poznato kakve su se aktivnosti odvijale.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dakle, generale, vrtićemo se na jedan aspekt krađe opreme Ujedinjenih nacija malo kasnije, ali ja bih da se sada usredsredimo na dva pitanja koja ste ranije spomenuli, a to je da je primećeno da su ljudi bili svesni da su se vršili zločini, da su se kršila ljudska prava o kojima ste vi govorili i da je istovremeno bilo nametnuto ograničenje slobode kretanja. Dakle, počecemo od vaše izjave iz 1996. godine, na 10. stranici, a to je na 9. stranici na BHS-u. Vi tu navodite da je od trenutka kada je rat završen, počelo da se vrši sistematsko pljačkanje sela i gradova, spaljivanje zgrada i useva, kao i bezobzirno ubijanje ili krađa stoke velikih razmera. Vi ste naznačili nešto od onoga što ste videli u ranim fazama, i ja bih da prođemo kroz bar neka od tih dokumenata u vezi sa... odnosno, na vašu korespodenciju posebno sa generalom Čermakom, ali i generalom Gotovinom o tim pitanjima. Kao prvo, dozvolite mi da vas pitam... u redu.

TUŽILAC TIEGER: Molim da se prvo predoči dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3256.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dakle, generale, mislim da ste u svom svedočenju ranije rekli da je počela pljačka u Kninu odmah nakon što je Hrvatska vojska ušla u grad. Ovo je pismo od 9. avgusta 1995. godine, koje ste vi uputili generalu Čermaku o raznim važnim pitanjima. Pogledajte poslednji paragraf, tu se navodi vaš komentar generalu Čermaku, da vi cenite pojačanu kontrolu njegovih kadrova po... i onda se kaže...

pročitacu vam: "Posle čišćenje svojih smeštajnih objekata juče, mnogi od mojih ljudi su se vratili u svoje stanove, i videli su da su stanovi bili provaljeni i da su određene stvari odnesene. Ova vrsta bezakonja ne uliva poverenje mom osoblju koje bi želelo da ponovo živi u Kninu i doprinese normalizaciji života." Dakle, ova je slika događaja koji su se desili nakon početnog pljačkanja koje ste ranije spomenuli, generale Forand, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, ja sam 5. avgusta kada sam se vraćao iz bolnice video da se vrši pljačka, i video sam pljačku koja se dešavala ispred mog štaba kada smo bili opkoljeni. Neka od interno raseljenih lica ostavila su svoja vozila izvan kapije, jer očigledno nije bilo mesta u mojoj bazi, i videli smo neke vojnike Hrvatske vojske kako pljačkaju sadržaj tih vozila. To je pljačka koju sam ja video, i to pismo odnosi se na događaje pre nego što sam otišao iz baze, što je bilo, kao što znate, 12. avgusta, kada sam otišao u Donji Lapac. Ovo se odnosi na vreme kada smo dobili dozvolu da izađemo iz baze. Bilo je mnogo ljudi, civilnih službenika Ujedinjenih nacija, nekih vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija, civilne policije Ujedinjenih nacija, oni su stanovali u Kninu, pa su otišli nazad do svojih stanova, i otkrili su da su bili opljačkani. Prema tome, ja ne mogu tačno da se setim koliko ih je bilo u pitanju. Oni su sve to počistili, a kada su se vratili sledećeg dana, neke pljačke opet su se desile. Zbog toga sam ja to ubacio u taj paragraf.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Sada, kada su UNCRO i ostali pripadnici Ujedinjenih nacija počeli da se kreću po sektoru, mislim da ste naveli da su počeli da otkrivaju sve više i više dokaza o pljačkanju i paljevinama. Hteo bih da pogledate dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 576, molim vas.

TUŽILAC TIEGER: Ako bismo mogli da okrenemo drugu stranicu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I da brzo pređemo preko paragrafa koji nosi naslov "Opšta situacija". Tu se govori o slobodi kretanja i pismu dobijenom od generala Čermaka i o nekim stalnim problemima u tom pogledu. Takođe, odnosi se na dim, požare koji se vide na horizontu Krajine, nasumične pucnjave, i kontinuirano su se čule eksplozije u svim područjima. I konačno, u poslednjem paragrafu se kaže: dobijeni su izveštaji da su područje i okolina Donjeg Lapca bili užasan prizor etničkog čišćenja, i kaže se da će komandant sektora obići to područje sutradan. I to je taj obilazak... to putovanje u Donji Lapac koji ste vi maločas spomenuli, generale. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, to je bilo 12. avgusta.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da. A na dnu ove stranice, takođe, kaže se da su uručena dva protestna pisma generalu Čermaku. Jedno se odnosi na zauzimanje štaba Kanadskog bataljona u Civljanima, a drugo na očigledno sistematsko uništavanje civilne imovine i imovine Ujedinjenih nacija.

TUŽILAC TIEGER: Ako bismo mogli sada da pogledamo još dve stranice ovog dokumenta, molim vas. A potom još jednu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, ovo je pismo od 11. avgusta, 1995. godine koje ste vi poslali generalu Čermaku. I na početku tog dokumenta se kaže: "Tokom našeg sastanka juče, i gospodin Paavo Pitcanen i ja smo skrenuli vašu pažnju na informacije koje su prikupili izvori Ujedinjenih nacija o rasprostranjenom i sistematskom pljačkanju i uništavanju imovine, useva i stoke. Od tog sastanka stigli su dodatni izveštaji o tim nepotrebnim razaranjima na području između Knina i Pakovog Sela i duž bivše zone razdvajanja. Podsećam na vaše izjave tokom jučerašnjeg sastanka u vezi vaših iskrenih napora da kontrolišete situaciju, ponovo protestujem u vezi sa ovim aktivnostima i tražim da udvostručite svoje napore kako biste sprečili organizovano uništavanje i krađu imovine." Dakle generale, ovaj dokument je jedno od pisama ... protestnih pisama koje ste vi uputili generalu Čermaku, skrećući mu pažnju na ono što se dešavalo u Sektoru Jug?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A da li se sećate, da li su se krivična dela na koje ste mu skrenuli pažnju nastavila ili nisu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nastavila su se i dalje, jer kao što možete videti kasnije, slično pismo mu je poslato i tokom našeg sastanka koji je održan, raspravljalo se o tim konkretnim temama.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U tom smislu, generale, molio bih vas da pogledate još dva dokumenta. Prvi je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2467, a zatim kao drugi je dokazni predmet Odbrane broj D151.

TUŽILAC TIEGER: Molim da se predoče po tom redosledu. Dakle, prvo dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2467. Ovo je izveštaj o situaciji od 24. avgusta 1995. godine u 20.30 časova. I molim da sada pogledamo treću stranicu tog dokumenta.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Na vrhu stranice vidi se da se govori o sastanku u 13.30 časova između vas, kao komandanta Sektora Jug, koordinatora za političke i humanitarne poslove i generala Čermaka. I prvo se govori o pitanju raseljenih lica, o kojima ste ranije govorili, i o nemogućnosti da se tim raseljenim licima omogući da odu u Srbiju dok se ne predaju 62 lica optužena za ratne zločine. A onda u 6. paragrafu se kaže da ste generala Čermaka podsetili da se nastavilo kontinuirano spaljivanje i pljačkanje domova na području Sektora Jug, i tražilo se od njega da se zaustave takve aktivnosti. General Čermak prvobitno je pripisao takva dela odmetnicima u vojnim uniformama, ali je zatim priznao da je njegovo područje odgovornosti ogromno i da je teško da se svuda vrši kontrola. On je rekao da iskreno žali zbog takvih dela koja su u suprotnosti sa politikom Vlade Republike Hrvatske. Pre nego što vam postavim pitanje o tome, želeo bih da pogledate dokazni predmet Odbrane broj D151. Rekli ste, generale, da je gospodin Al-Alfi išao sa vama na mnoge od ovih sastanaka, a izveštaj o situaciji od 24. avgusta ukazuje na to da je bio prisutan tamo. I da li je tačno da je general Al-Alfi vodio beleške na ovim sastancima i da je pravio sopstvenu evidenciju o tim sastancima?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A kada su te beleške upućivane dalje, upućivane su i vama, a vi ste svoje beleške slali njemu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, on je takođe dobijao kopiju mojih ličnih izveštaja o situaciji. Koliko se sećam, on je prisustvovao većini sastanaka koje sam ja održavao sa generalom Čermakom. Ako nije bio on lično prisutan, bio je prisutan neko od njegovog osoblja.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ponovo, ovde je reč o sastanku koji je održan u 13.30 časova, 24. avgusta. I govori se na početku o raspravi o nemogućnosti odlaska raseljenih lica dok se ne izvrši primopredaja 62 osobe koje su bile osumnjičene ili optužene. A zatim u poslednjem paragrafu, u paragrafu broj 5 kaže se sledeće: "Mi smo generalu Čermaku skrenuli pažnju na nastavak paljenja kuća i pljački na tom području i zatražili smo od njega da zaustavi takva dela. On je prihvatio tu činjenicu, s obzirom na nastavak takvih incidenata i pripisao je to 'ljudima koji su ušli na područje zbog osвете u uniformama Hrvatske vojske i civilima'. On je, takođe, takva dela pripisao nastavku napora Hrvatske vojske koja još uvek raščišćava teren i zarobljava pobunjenike. General Čermak nam je jasno stavio do znanja, prema njegovom mišljenju, da je to područje veoma veliko i da bi on lagao ako bi nam rekao da ništa tako više neće nastaviti da se događa, ali nas je obavestio da je već izdao striktna naređenja civilnom i vojnom osoblju da prestanu da čine takve stvari." Generale, da li su, po vašem najboljem sećanju, tačne ove beleške sa još jednog od sastanaka na kom ste skrenuli pažnju generalu Čermaku na krivična dela koji su bili u toku i tražili od njega da se sa tim krivičnim delima prekine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. I kao što vidite, gospodin Al-Alfi je koristio različite izraze, ali značenje je slično onome koje je je uključeno u moj izveštaj o situaciji.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Vi ste ranije rekli da je bilo prilika u kojim... mislim da ste ranije rekli da su sastanci bili srdačni, ali da ste dobijali različite odgovore. Ponekad bi general Čermak govorio da će se pozabaviti s tim. Ali, da li se sećate i drugih prilika u kojima je general Čermak rekao da će izdati naređenje civilnom i vojnom osoblju da se zaustave krivična dela koja su bila u toku ?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, sećam se par situacija u kojima je on izjavio da će da se raspita o čemu je reč i da će da se pobrine za to pitanje.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, mogu li ja u međuvremenu da postavim jedno pitanje? Gospodin Tieger je par puta koristio, a to smo videli i u ovom izveštaju izraz gospodina Al-Alfija "da se zaustave krivična dela koja su bila u toku." Dakle, na osnovu mog razumevanja engleskog jezika, to može da znači dve stvari. Ako ja želim da zaustavim neke stvari, onda bi to moglo da znači da tražim od vas da prestanete da to radite. Postoji još jedan način za zaustavljanje, a to je da se zaustave drugi ljudi koji to rade. Gospodin Tieger je upravo pročitao da će biti izdata naređenja da se zaustave krivična dela koja su bila u toku. Kako vi to razumete: da oni treba da prestanu, ili da je trebalo da spreče druge da više ne rade takve stvari?

SVEDOK FORAND: Ja sam shvatio tako da je trebalo da oni prestanu da rade ove stvari.

SUDIJA ORIE: Da. A ne da druge spreče da to rade, nego da više ne čine takva dela...

SVEDOK FORAND: Ne, časni Sude.

SUDIJA ORIE:...oni sami.

SVEDOK FORAND: Ne, časni Sude. Mislio sam... shvatio sam da su to njegovi ljudi koje je trebalo zaustaviti da obavljaju takve vrste aktivnosti.

SUDIJA ORIE: Hvala vam. Molim vas, nastavite, gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Možemo li da pogledamo... Hteo bih da pogledamo sledeći sastanak od 29. avgusta. I ponovo vas molim da pogledate izvestan broj beležaka sa tog sastanka.

TUŽILAC TIEGER: Pa, prvo, ako bismo mogli da pogledamo dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3075. Ovo je *sitrep* ili izveštaj o situaciji od 29. avgusta u 20.30 časova. I molim da pređemo na drugu stranicu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Izvinite, generale. To bi bilo... to je tabulator 36. Moje izvinjenje. I druga stranica se odnosi, očigledno, na sastanak u 12.30 časova. Opet, na njemu ste učestvovali vi, gospodin Al-Alfi i general Čermak, i ponovo je reč o pitanjima koja se odnose na raseljena lica, i u ovom slučaju, o bivšim pripadnicima Vojske Republike Srpske Krajine. I između ostalog kaže se da će hrvatske vlasti ponuditi alternativu štabu Sektora Jug, kao i da organizacije Ujedinjenih nacija neće ohrabrivati ljude da napuštaju svoja sela i dođu u sklonište. A u sledećem paragrafu govori se šta treba uraditi u vezi bivših članova Vojske Republike Srpske Krajine koji žele da se predaju, i kako da se to uradi, i da Ujedinjene nacije treba da kontaktiraju sa hrvatskim vlastima, uključujući i generala Čermaka. Molim vas da pogledate sledeći dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4162, a to je u 37. tabulatoru u vašem registratoru. Ovo je izveštaj gospodina Al-Alfija o sastanku tog dana na kom ste bili vi i general Čermak. Ponovo identifikuje niz istih pitanja. Počinje od toga da se ponavlja generalu Čermaku potreba za povećanjem bezbednosnih garancija u selima, i dalje na drugoj stranici se govori o nizu pitanja koja su i ranije bila pomenuta, ali se i traži od generala Čermaka da ponudi svoje dobre usluge u vezi sa obezbeđenjem deset kuća za osoblje UNCRO-a koje je izgubilo svoj smeštaj u Kninu; zatim se raspitujete o procesu istrage u slučaju onoga što se desilo u selu Grubori, gde je više civila ubijeno a kuće spaljene. General Čermak je rekao da će od sutra, 30. avgusta, identifikovati područja u kojima je ograničeno kretanje pripadnika UNCRO-a, jer će se od 31. avgusta 1995. godine u tim područjima odvijati velike operacije čišćenja koje sprovodi Hrvatska vojska. I, konačno, generale, još jedna beleška sa tog sastanka. Radi se o dokumentu sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3069...

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, dozvolite mi u međuvremenu da postavim jedno pitanje. U jednom od ovih redova se kaže da je potrebno 10 kuća za osoblje UNCRO-a koje je izgubilo svoj smeštaj. Da li se vi sećate kako su oni izgubili svoj smeštaj?

SVEDOK FORAND: To su ti stanovi koju su bili opljačkani, časni Sude, i nisu mogli da se dovoljno opreme kako bi oni mogli tamo da žive. I pošto sam imao problem smeštaja u mojoj bazi, pitao sam da li bi mogao da se stavi na raspolaganje određen broj kuća.

SUDIJA ORIE: Sada mi je jasno. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER: U redu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Sada gledate dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3069. Ponovo je reč o zapisniku sa sastanka od 29. avgusta 1995. godine, ovog puta od hrvatskih vlasti, u kom se spominjete vi i gospodin Al- Alfi.

TUŽILAC TIEGER: Molim da se pokaže druga stranica.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Tu se dalje raspravlja o vojnicima Vojske Republike Srpske Krajine i kako bi trebalo... nema dalje diskusije, ali ovo je odraz te diskusije o vojnicima Vojske Republike Srpske Krajine. Dalje se raspravlja o ukradenim vozilima Ujedinjenih nacija, i zatim gospodin Al-Alfi kaže: "Neke od njih trenutno voze pripadnici Hrvatske vojske po okolini Knina. Poslednji put sam video jedno od njih pre dva dana." I ponovo se pominju tekući problemi koji su pominjani i ranije. Zatim odgovor generala Čermaka: "Imam spisak, podneo sam ga civilnoj i vojnoj policiji. Ovo mi je veoma neprijatno, ali odgovor je uvek negativan. Ponoviću svoja naređenja." I konačno na poslednjoj stranici, zahtev za informacije o Gruborima koji se pominju i u prethodnim dokumentima i indikacija na dnu stranice o planiranju operacije čišćenja i blokiranje puteva, o kojima...

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, možemo li da pređemo na sledeću stranicu. Shvatam da je u pitanju brzina, ali više bih voleo da tačno utvrdimo to što ste...

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Kao što možete da vidite ovde... pominju se Grubori na dnu prethodne stranice. I odgovor Čermaka: "...i da su naše jedinice angažovane na čišćenju te teritorije, jer su prijavljena tri odmetnika i imamo dva ubijena civila, nekoliko štala sa stokom je zapaljeno, dok su neki pobunjenici pobjegli." A zatim na dnu, pominje se predstojeća operacija čišćenja, masovna operacija čišćenja i blokiranje puteva. Dakle, generale Forand, pre svega, opet se spominje pitanje ukradenih vozila Ujedinjenih nacija, i general Čermak je rekao da će on izdati naređenje da se to pitanje razreši. Da li je to još jedna prilika kada vas je general Čermak uveravao da budete sigurni da će se on pozabaviti problemima na koje ste mu skrenuli pažnju i da će izdati naređenja kako bi se rešili ti problemi?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dakle, pri dnu se spominju dokumenti o predviđenom ograničenju kretanja od strane snaga Hrvatske vojske koje će biti nametnuto Ujedinjenim nacijama. Da li se sećate da li ste protestovali na ovo ograničenje kretanja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, ne sećam da smo protestovali u tom određenom trenutku.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dozvolite mi da vam pokažem...

SUDIJA ORIE: Gospodin Tieger, pre nego što pređete na bilo koji drugi dokument, možete li da posvetite posebnu pažnju na pitanje prevoda ovog dokumenta. Bio sam... moja pažnja je izazvana činjenicom da zapisnik počinje sa generalom Ivanom Čermakom, verovatno piše Čermak, ali kako izgleda da je prevedeno... i ja kažem da prevod može da znači dve stvari. U originalu se ne kaže Ivan, nego samo "I", a onda kaže "Čerkak", očigledno osoba koja je prevela ovaj dokument je počela da razmišlja ko bi to mogao da bude i onda je iznela svoje mišljenje o tome, što, naravno, što mi ne očekujemo da prevod treba da odražava. U isto vreme, pitam Odbrane, da li je ovo nelogičan zaključak, i ako postoji bilo koja od strana koja smatra da se to odnosi na bilo koje drugo lice a ne na generala Čermaka, želeo bih da me o tome obavestite.

ADVOKAT KAY: To nije problem...

SUDIJA ORIE: Nije problem.

ADVOKAT KAY:...časni Sude. Vidim da je to radna verzija prevoda.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KAY: I to je problem koji imamo u većem broju dokumenata. Ali to nije u našim rukama, niti možemo to da ispravimo.

SUDIJA ORIE: Da, ali tu inače ništa nije sporno. Gospodine Kehoe, izvolite.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Mene je gospodin Mišetić obavestio za jednu konkretnu verziju, i ako možemo da pogledamo sledeću stranicu.

SUDIJA ORIE: Originala?

ADVOKAT KEHOE: Prevoda.

SUDIJA ORIE: Prevoda na engleski jezik.

ADVOKAT KEHOE: Engleski prevod u odnosu na hrvatski, i očigledno prema onome što kaže gospodin Mišetić, u ovom dokumentu, gospodin Al-Alfi je tražio smeštaj da

pređe u grad, što je svakako nešto malo drugačije nego što je svedok svedočio o zameni oštećenih kuća. Ne znam da li postoje neke razlike u prevodu ili u originalu, ali želeo sam da vam skrenem pažnju, časni Sude, zato što je gospodin Mišetić rekao da se čini da ima nekih neslaganja između ta dva.

SUDIJA ORIE: Da. Raskorak je jedna stvar; problem prevoda je, naravno, druga stvar. Može postojati neslaganje između onoga što svedok svedoči i onoga što nalazimo u ovom dokumentu, a to je onda drugačije prirode nego nepreciznosti u prevodu. Ako postoji slična zabrinutost oko prevoda, pozivam gospodina Mišetića da na to skrene pažnju gospodinu Tiegeru, kako bi mogao konkretno da skrene pažnju kada će se pregledati ova radna verzija prevoda.

TUŽILAC TIEGER: I mi ćemo sigurno... u svetlu... Mislim da sam shvatio upravo iz komentara, i ako postoji bilo koje pitanje svakako ću se konsultovati sa gospodinom Mišetićem o tome.

SUDIJA ORIE: U redu. Pozivam vas da tako i uradite. Molim vas, nastavite, gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude. A sada bih zamolio da pogledamo dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3544.

(Tužilaštvo se savetuje)

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, ovo je pismo od 30. avgusta 1995. godine koje ste vi uputili generalu Čermaku. To je dan nakon sastanka i kažete: "Želeo bih da vas izvestim, sledeći konsultacije sa UNCRO-om u Zagrebu, i u skladu sa dogovorom između ministra Šarinića i gospodina Akashija od 6. avgusta - da nisam u mogućnosti da prihvatim jednostrano ograničenje kretanja koja je postavljeno od strane vaše kancelarije u zoni pod mojom komandom." A onda se posebno u paragrafu govori o pitanjima koja su pokrenuta u poslednjih nekoliko nedelja u sektoru, uključujući i događaje u Gruborima od 26. avgusta, u smislu da takva ograničavanja imaju nameru da spreče UNCRO da u potpunosti izvrši svoje zadatke o praćenju ljudskih prava i poštovanja međunarodnih obaveza. Generale, ovo je odgovor... da li ovaj odgovor, koliko se sećate, govori o tome da će biti daljih ograničenja kretanja, odnosno - da li je 29. avgusta postojala indikacija da će biti daljih ograničenja kretanja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, jeste. Ali kao što sam pomenuo, nisam to pokretao sa generalom Čermakom na sastanku od 29. avgusta, ali kada sam se vratio u svoj štab, nazvao sam svoj štab i zatražio pojašnjenje vezano za sporazum koji je zaključen između gospodina Akashija i Vlade Republike Hrvatske. I obaveštenje koje sam dobio jeste da oni nisu smeli da ograničavaju naše kretanje. To je trebalo da bude urađeno u dogovoru sa mnom, ali na osnovu njihovog tumačenja izgleda da je od mene zavisilo da li ćemo krenuti ili ne. A ono što je general Čermak rekao prethodnog dana jeste da će biti neke operacije u delu mog područja odgovornosti u kom nam neće biti dozvoljeno da se uopšte krećemo.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Mislim da je istog dana dat odgovor. Dozvolite mi da vam skrenem pažnju na dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3531. Ovo je pismo koje je general Čermak istog dana uputio vama, a tu se navodi u odgovoru na pismo da general Čermak želi da vas obavestim da njegova namera nije bila da ograniči kretanje "... slobodu kretanja osoblju UNCRO-a, nego da vam skrenem pažnju na moguće opasnosti kojim vaši oficiri mogu biti izloženi, jer može da se desi da se kreću kroz područje u kom nameravamo da sutra započnemo masovnu akciju čišćenja teritorije od razbijenih neprijateljskih trupa." A na dnu se kaže: "U prilogu vam dostavljamo kartu područja na kom će se izvoditi operacija." A onda u rečenici iznad da im je namera da blokiraju... tako je general Čermak rekao: "Naša namera je bila da blokiramo područje kako bi se obezbedila lična sigurnost vašeg osoblja, kao i pripadnika drugih međunarodnih organizacija". Generale, da li ovo pismo znači da ste vi i Ujedinjene nacije imali slobodu kretanja po sektoru ili ste bili ograničeni u pogledu ulaska u područja koja su bila zatvorena od strane hrvatskih snaga?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, pretpostavljam da bi se to moglo čitati na dva načina. S jedne strane, dozvoljeno nam je da idemo gde god želimo, a s druge strane pokazuje kartu na kojoj nam pokazuje područje u koje nam nije bilo dozvoljeno da uđemo. Možda je namera bila da se kaže kako je to područje na kojem će se sprovesti operacija "a vama je zabranjeno da tamo idete". Zato sam rekao da može da se shvati na dva načina. I ja se ne sećam, znate, šta smo mi uradili nakon prijema tog pisma, ako smo uopšte izlazili. Ne sećam se toga.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, možda možemo da pogledamo još neke dokumente da vidimo šta je usledilo.

TUŽILAC TIEGER: A ako bismo mogli da pogledamo prvo dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2559.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: To će se sada pojaviti na ekranu, generale. To je u tabulatoru 41 u vašem registratoru. Ovo je izveštaj o situaciji od 31. avgusta u 20.30 časova. Ako okrenete drugu stranicu, videćete da je to "Procena komandanta". Tu se kaže sledeće: "Paljenje kuća i sela nastavlja se i dalje ravnomernim i metodičnim načinom, svakog dana stižu izveštaji o novim incidentima ili priče o nedelima protiv ljudi i imovine, uključujući i ubistva ljudi i uništavanje stoke u velikom broju. Zbog broja policajaca i vojnika, čije prisustvo dominira svuda u Krajini, veoma je teško poverovati da se ove aktivnosti dešavaju bez bar prećutne saglasnosti vlasti. Lakše je poverovati u objašnjenja od niskorangiranih hrvatskih vojnika, koji su često povratnici iz drugih zemalja, o tome kako su mu obećali devičansku zemlju za naseljavanje u Krajini nakon što pobeđe u ratu." I u paragrafu (b) ponovo se govori o ograničenju kretanja osoblja Ujedinjenih nacija, vojsci, vojnim posmatračima Ujedinjenih nacija, Evropskoj posmatračkoj misiji [European Community Monitoring Mission-ECMM] i kaže se "privremeno", pod navodnicima "ograničenje zbog borbe sa srpskim teroristima" je nešto novo, iako se istovremeno radilo o istim područjima koja su do nedavno bila predmet izveštavanja medija o zločinima ili područjima koje iznenada počinju da gore. Jučerašnji primer je područje okoline Donjeg Lapca. Videti priloženi protest". U poslednjem

paragrafu (c) govori se da ste bili obavješteni od strane generala Čermaka kako će biti sprovedene sveobuhvatne operacije čišćenja i protiv toga je upućen protest." Generale, da li je ovo vaša procena situacije krajem avgusta 1995. godine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dozvolite mi da vam nakratko pokažem dokument koji je već u spisu, to je dokazni predmet Odbrane broj D144. To je kod vas u tabulatoru 42. Ovo je pismo od 31. avgusta 1995. godine. Vi ste ga uputili generalu Čermaku, a naslov je bio: "Protest; Ograničenje kretanja; Nastavak paljenja", i dalje obavestavate u prvom paragrafu u vašem pismu da protestujete zbog ograničenja kretanja na putu Donji Lapac na glavnoj raskrsnici u blizini Otrića: "Moram da vas obavestim da je tim za nadgledanje ljudskih prava kasnije primetio kako se iz šume na području gde im je prethodno zabranjen pristup diže gust dim. Isti tim je, takođe, primetio kako kod Gračaca pet kuća gori." Onda kasnije kažete, i ovo posebno pokrećem, generale, jer ćemo videti odgovor na to za trenutak: "Ovo ograničenje kretanja u kombinaciji sa neobjašnjivim požarima ostavljaju bez odgovora mnoga pitanja. Ne razumem kako ljudi pod vašom komandom su u stanju da efikasno kontrolišu sva kretanja, a u isto vreme, skoro mesec dana posle sukoba, toliko kuća se i dalje spaljuje, proteruju jadna i siromašna lica bez krova nad glavom sa njihove zemlje, suprotno politici Vlade Republike Hrvatske. Tražimo da uložite potrebna resurse kako biste takve akte bezakonja kontrolisali u okviru svog područja odgovornosti. Takođe, tražim da prestanete da ograničavate slobodu kretanja osoblju Ujedinjenih nacija. Ako zaista želite da zaustavite bezrazložno uništavanje imovine, tražim da prihvatite nezavisni nadzor od strane timova Ujedinjenih nacija, kao vredan instrument u borbi protiv takvog razbojništva." Generale, šta ste se nadali da ćete da postignete slanjem ovog pisma...

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, kad god čitate, imajte na umu da obično čitate suviše brzo. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude, vodiću računa.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale Forand, da li je ovo pismo imalo nameravano dejstvo da se obezbedi kraj ograničenja kretanja osoblju Ujedinjenih nacija i kraj zločinima koje ste istakli?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ako je imao... šta je vaše pitanje? Da li je to zaustavljeno?

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Tako je.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, mislim da nije, zato što ćete videti kasnije da su se iste stvari dešavale. U mom, kao i u svim prethodnim pismima, cilj je bio da ga obavestim o onome što se dešavalo, i osećao sam da je to njegova odgovornost, jer on mi

je rekao da je bio odgovoran za područje Knina, a to je obuhvatalo moje područje odgovornosti, i kako bi te aktivnosti prestale, jer nije u skladu sa humanitarnim pravom. Tako da je to bio razlog što sam poslao sva ona pisma i imao sve one sastanke gde smo uglavnom ponavljali većinu istih stvari.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Želeo bih da pogledamo sada dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4750. Generale, ovo je izveštaj o situaciji od 3. septembra 1995. godine, u 15.15 časova. A u vezi sa onim što ste upravo rekli Pretresnom veću, navodi se sledeće: "I pored velikih napora da se utvrdi i zaustavi kršenje ljudskih prava počinjenih u periodu posle *Operacije Oluja*..." i pominju se dokumenti A i B kao najnoviji primeri "...nastavlja se podmetanje požara, haranje i pljačkanje kuća i poljoprivrednih dobara osiromašenih Srba u Sektoru Jug. Uprkos zvaničnom saopštenju Vlade Republike Hrvatske kojim se pozivaju Srbi da ostanu u svojim selima, vojni upravnik Knina nije u stanju ili ne želi da zaustavi rasprostranjeno i sistematsko uništavanje jedinih sredstva za život koji su još preostali tim ugroženim i nevinim žrtvama rata. To je zločin. Da li postoji išta što se može učiniti?" A zatim u poslednjem paragrafu, vi tražite od svog štaba sva raspoloživa sredstva da se izvrši pritisak da se zaustavi zloupotreba ljudskih prava u sektoru. Dakle, generale, vi ste i dobili odgovor generala Čermaka na vaše pismo od 31. avgusta. Želim da vam pokažem i taj dokument, i pitaću vas da li je ovaj izveštaj o situaciji poslat pre ili nakon što ste dobili taj dokument?

TUŽILAC TIEGER: Ako bismo mogli da pogledamo sledeću stranicu. Ovo je... Ne znam kako Pretresno veće želi da se ovo reši, časni Sude. Ovo je zapravo dokazni predmet Odbrane broj D145, ova konkretna stranica.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ovo je pismo, generale Forand, koje je general Čermak uputio vama u vezi vašeg pisma od 31. avgusta i pisma od 1. septembra. To je odgovor na protest o navodnom ograničenju kretanja. I kaže se sledeće: "U istom pismu, takođe navodite, citiram 'da ograničenje kretanja u kombinaciji sa neobjašnjivim paljenjem kuća ostavlja mnoga pitanja bez odgovora'. Kraj citata. Čude me vaši navodi o progonu siromašnih i jadnih sa njihove zemlje, što smatram vrlo teškim rečima i neosnovanim optužbama. Molim vas da mi dokumentujete barem jedan slučaj progona ljudi iz njihovih domova i paljenja istih. Osim toga, ljubazno vas molimo da vaša pisma ne sadrže nikakve insinucije bez dokaza. Spreman sam u bilo koje vreme da zajedno sa vama ispitam bilo koji slučaj da bismo došli do istine." Prvo pitanje, generale: da li se sećate, da li je ovaj odgovor generala Čermaka na vaše pismo 31. avgusta poslat pre nego što ste poslali ovaj izveštaj o situaciji od 3. septembra?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se, ali moj izveštaj o situaciji od 3. septembra u 15.15 časova ne poziva se na to pismo i po meni se ne oslanja na njega. Znao sam, na osnovu tog pisma se pretpostavilo da bih ja želeo da se moj štab angažuje, znate, i da pokuša da zaustavi ono o čemu smo izveštavali gotovo svakodnevno. Zato sam ja tražio od svog štaba da uradi nešto – idite kod odgovarajućih hrvatskih vlasti i neka se time pozabave. Tako da se to ni na koji način, po mom mišljenju, ne oslanja na to pismo koje sam dobio od generala Čermaka. Koliko se sećam, ja sam odmah odgovorio na njegovo pismo, istog dana.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Kakva je bila vaša reakcija na pismo i kakav je bio vaš odgovor, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, možete da vidite iz pisma koje je priloženo. Očigledno, ja se nisam slagao sa njegovim komentarima, jer kad sam govorio, znate, o osiromašenim i jadnim ljudima, to je bilo na osnovu našeg saznanja da je na mom celom području ostalo između 1.800 do 2.000, gde je nekada bilo 80.000 žitelja. Oni su živeli u selima gde nije bilo ni struje, ni tekuće vode, a general Čermak je rekao interno raseljenim licima u mojoj bazi, znate, da ako se vrate u svoja sela da će biti zbrinuti. U isto vreme, u toku su bile pljačke i paljevine, i takođe su nađeni neki ljudi koji su bili ubijeni, što svakako nije stvaralo okruženje gde bi ti ljudi mogli slobodno da žive. A mogu da potvrdim konstataciju da su progonjeni ljudi bili jadni i osiromašeni, u smislu da su imali najviše teškoća da sebe obezbede. A znate, to je bio kraj avgusta, i mogli ste da osetite da dolazi jesen, a jesen u tom konkretnom području je slična jeseni u mojoj zemlji, i veoma je teško ako nemate mogućnost da se prehranite, ili da imate neki oblik energije, struje, da biste mogli samo da preživite. Tako da kada sam dobio ovo pismo, bio sam malo iznenađen, zbog svih prethodnih pisama i razgovora koje sam vodio sa generalom Čermakom, u kojima sam naglašavao činjenicu da su u toku podmetanja požara, da se pljačke i dalje dešavaju, da smo imali ograničenje kretanja. I zbog toga sam ja odmah odgovorio na njegovo pismo, a to je ono koje sam potpisao 3. septembra.

SUDIJA ORIE: Gospodine Forand, ranije ste pomenuli broj ljudi koji su ostali na tom području. Da li ste rekli između 1.800 i 2.000?

SVEDOK FORAND: Da, gospodine.

SUDIJA ORIE: U redu. Dajte da to onda ispravimo u transkriptu. To je na 64. stranici, u 24. redu. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, mi među dokazima imamo sada neke konkretne odgovore na ta pisma koje ste nam dostavili, i želim da to pogledamo za koji trenutak. Ali pre nego što to uradimo...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Vidim da sam pogrešio. Rekao sam da sam odgovorio 3. septembra, ali odgovorio sam 4. septembra.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Pa, pošto ste to spomenuli, možemo da pogledamo dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 946.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, ako u bilo kom trenutku u naredna dva do tri minuta nađete pogodan trenutak za pauzu, pozivam vas da to uradite.

TUŽILAC TIEGER: Da, časni Sude. Dakle, da pogledamo taj dokument i da okrenemo još par stranica.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ovo je pismo od 4. septembra, generale Forand, koje ste vi poslali generalu Čermaku, a pozivate se na njegovo pismo od 3. septembra 1995.

godine. Vi ga uveravavate da će dobiti dokaz, ubedljiv i faktički dokaz o spaljivanju kuća, i da ćete vi to sastaviti, te da ćete u međuvremenu dostaviti neke informacije o zločinima koji su u to vreme bili počinjeni. I onda u poslednjoj rečenici pitate: "Molim vas da obavite istragu o ovom najnovijem incidentu, kada su vojnici Hrvatske vojske bili u neposrednoj blizini kuća koje su gorele, a pored toga, kako siromašni seljaci opisuju, da su vojnici ubijali ili uzimali njihova sredstva za život." Ovo je jedan od odgovora na pismo generala Čermaka od 3. septembra?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, ovo je odgovarajuće vreme.

SUDIJA ORIE: Sada ćemo da napravimo pauzu po vašem predlogu, gospodine Tieger. Ja sam slušao prevod na francuskom jeziku, zato sam malo kasno čuo vaš predlog. Dakle, napravićemo pauzu do 12.45 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Mogu li da pretpostavim da su strane u međuvremenu dobile kopije spiska koji je pripremio gospodin sekretar, u kom su navedeni privremeni brojevi dokaznim predmetima i dokumentima sa spiska po Pravilu 65ter a odnose se na 73 dokumenta?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude, mi imamo ... mislim da je došao do nas kao nacrt. Hvala.

SUDIJA ORIE: Dakle, pretpostavljam da pored ovih privremenih brojeva nije ništa dodato na ovaj spisak, gospodine sekretare?

sekretar: Ne, časni Sude, to je tačno. Ništa nije dodato na spisak.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, samo za pojašnjenje, ako mogu. Razgovarao sam sa gospodinom sekretarom o tome tokom pauze. Pored 73 dokumenata, tu su četiri dokumenta koja želimo da uvedemo preko samog Tužilaštva, a koji nisu identifikovani u ova 73 dokumenta.

SUDIJA ORIE: Da. Dakle, oni nisu među ta 73 dokumenta. I da li su to ona četiri dokumenta koje ste želeli da dodate spisku po Pravilu 65ter, koje smo odobrili ranije, ili su... to je malo...

TUŽILAC TIEGER: Ne, mislim da su to drugi dokumenti, časni Sude.

SUDIJA ORIE: To su drugi dokumenti. To su oni koji su dodati izjavi i vi tražite da se uvedu ta druga četiri koja nisu među ova 73 dokumenta, niti su to ona četiri dokumenta

koja su dodata spisku po Pravilu 65ter. Dakle, oni su među ova 73 dokumenta? Dozvolite mi da proverim. Imamo...

TUŽILAC TIEGER: Tako je. Tačno. Ako sam dobro razumeo Pretresno veće, to je tačno, i oni jesu deo ovog spiska sa 73 dokumenta.

SUDIJA ORIE: U redu. Deo su spiska od 73 dokumenta. Dakle, ako nema prigovora... pošto nema prigovora...

ADVOKAT KAY: Mi bismo želeli da Tužilaštvo identifikuje ta četiri dokumenta na koja misli, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ona druga četiri, da li to kažete ili...

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: U redu. Pretpostavljam da će to biti posebno uvedeno.

TUŽILAC TIEGER: U redu, časni Sude. Ja to mogu da uradim i sada i kasnije.

SUDIJA ORIE: Dajte da se prvo pozabavimo ovim dokumentima. Gospodine sekretare, zar ne bi bilo praktično da se napravi jedan interni memorandum u kom bi bili brojevi dokaznih predmeta, zajedno sa brojevima dokumenta po Pravilu 65ter i da se to onda podnese kao spisak dokumenata, kako bismo sve imali u zapisniku?

sekretar: Da, to će biti zavedeno kao javni dokument u spisu ovog predmeta i biće dostavljeno svim stranama.

SUDIJA ORIE: U redu. Onda možemo da donesemo odluku o ovom pitanju. Dakle, dokazni predmeti od P334 do P406, uključujući i njega, uvode se u spis, a mi ćemo od gospodina Tiegera dobiti informaciju o preostala četiri dokumenta.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Bilo sada ili kasnije u nekom zgodnom trenutku.

TUŽILAC TIEGER: Mogu i sada, ako je jednostavnije? Brojevi su ...

SUDIJA ORIE: Naravno, pre nego što Pretresno veće uvede bilo koji dokument u spis direktno preko zastupnika, mi moramo to da pogledamo da bismo znali šta uvodimo. Da li su timovi Odbrane obavешteni o ta četiri dokumenta?

ADVOKAT KEHOE: Pa, nisam sasvim siguran da znamo o čemu govorimo. Gospodin Du-Toit i ja razgovarali smo o par dokumenata, ali dosledno želji časnog Suda i želji

Pretnosnog veća, mi bismo takođe želeli da vidimo spisak tih dokumenata i da tako zadržimo pravo na prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, izvolite.

TUŽILAC TIEGER: Da, časni Sude. Naglašavam da su to svi dokumenti, a verovatno je trebalo da to kažem kada smo prelazili preko tog materijala, jedan po jedan. Sva ova dokumenta identifikovana su pod drugim brojevima sa spiska po Pravilu 65ter tokom ispitivanja.

SUDIJA ORIE: U redu. Onda napravite kratak spisak i to dostavite...

TUŽILAC TIEGER: U redu.

SUDIJA ORIE: A ako... i naravno, ako kažete da je to bilo u toku ispitivanja, da li će se onda uvoditi direktno preko zastupnika Tužilaštva ili preko ovog svedoka, to je druga stvar, ali...

ADVOKAT KEHOE: Samo jedno praktično pitanje. Da se vratimo na neka od ovih dokumenata. Mi primećujemo da barem jedan od tih dokumenata, izveštaj o situaciji, broj 42 koji je postao dokazni predmet Tužilaštva broj 375 a sa spiska je po Pravilu 65ter pod brojem 1840, dokument koji je već uveden u spis. Ne znam da li smo zainteresovani da izbegnemo dupliranje, ili ćemo jednostavno pustiti da to tako prođe?

SUDIJA ORIE: Mi smo svakako zainteresovani da izbegnemo dupliranje.

TUŽILAC TIEGER: Naravno.

SUDIJA ORIE: Ovo se sada gotovo pretvara u jednu administrativnu sednicu, pa prema tome, gospodine Tieger, mislim da bi bilo primereno da obavestite Odbranu i Pretresno veće o kojim dokumentima je reč, a koje vi želite da uvedete direktno, bez svedoka, i kada to bude jasno, onda ćemo da preduzmemo sledeće korake.

TUŽILAC TIEGER: Da, gospodine predsedavajući. Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Onda vas pozivam da nastavite.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale Forand, hvala vam na strpljenju tokom ovog dela zasedanja koje je Pretresno veće tačno nazvalo administrativnom sednicom. Pre pauze, gledali smo i razgovarali o nekoj razmeni korespodencije koja je održana krajem avgusta, početkom septembra 1995. godine. I želim da na trenutak skrenem vašu pažnju na jedan drugi odgovor koji ste vi poslali 3. septembra generalu Čermaku. Ali, pre nego što to uradim, skrenuo bih vam pažnju na drugi sastanak koji ste imali sa generalom

Gotovinom nakon *Operacije Oluja*. Taj sastanak se pominje u vašoj izjavi iz 2008. godine, u 8. paragrafu, gde kažete da je general Ante Gotovina tražio taj sastanak. Da li se sećate da ste se u to vreme pitali iz kojih razloga je hteo da se sastane "jer je izgledalo kao da je samo hteo da mi pokaže svoje nove kancelarije" a zatim kažete, iako se ne nalazi u izveštaju o situaciji od tog datuma: "Ja sam se ponovo žalio zbog pljačkanja i paljenja kuća koja su se dešavala u celom sektoru Jug, ali se pokazalo da je to nešto što nije moglo da se kontroliše. Na zaključku tog sastanka general Gotovina je zapretio da će biti ubijen portparol Ujedinjenih nacija, Alun Roberts. jer je "špijun i provokator". Ovaj sastanak je održan 5. septembra 1995. godine. Sada, dozvolite mi da skrenem vašu pažnju na dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3186, gospodine...

TUŽILAC TIEGER: Ako bismo mogli da se pomerimo... pomerimo nadole tri stranice. To je u redu. Hvala.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U 6. paragrafu, pod naslovom "Sastanci sa hrvatskim vlastima", kaže se: "Komandant Operativne zone Jug pozvao je komandanta Sektora Jug u svoju nedavno renoviranu kancelariju u Kninu, u 10.15 časova." Dalje se nabrajaju neki od prisutnih, kaže se da nije naveden razlog za sastanak i da je general Gotovina bio dobro raspoložen. Drugi paragraf se odnosi na poruku generala Gotovine o raseljenim licima u štabu Sektora Jug, i protestovao je jer Ujedinjene nacije skrivaju ratne zločince i prave paradu za svetske medije, a to rade tako kao da brane obespravljene. Zahtevao je da se optuženi predaju hrvatskim vlastima, i da niko ne sme da ode dok se to ne dogodi; i pitao je koje pravo imaju Ujedinjene nacije da donose presude umesto hrvatskog suda i naglasio, ponovo, da postoji sada već poznat razlog za osvetu kao odgovor na srpska dejstva iz 1991. godine. A onda u poslednjem paragrafu spominje se nešto što sam ranije naznačio, kada smo se bavili vašom izjavom, a odnosi se na gospodina Robertsa, predstavnika za štampu i informisanje Sektora Jug, pod optužbom da je špijun i provokator, i vaša zabrinutost zbog toga i procenu da je to bio pokušaj generala Gotovine da se zaustave informativne aktivnosti vezano za medije u sektoru, i kontakti predstavnika za medije sa mnogim međunarodnim medijima. Generale, da li možete da kažete Pretresnom veću na kom delu sastanka su ove poruke prenesene od generala Gotovine, i recite nam koje je vaše mišljenje o značaju te poruke?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To se dogodilo... iznenadilo me je. Pratio me je moj zamenik, pukovnik Blahna i moj viši oficir za vezu potpukovnik Tymchuk. Sastanak je bio završen. To je bilo izvan njegove kancelarije. Čekao sam da uđem u svoje vozilo, i onda je on to rekao, znate, te reči, znate, da će se on pozabaviti Alunom Robertsom. Ja sam bio potpuno zapanjen, i mislim da sam mu objasnio da je po mom mišljenju, gospodin Roberts predstavio upravo ono što se i dešavalo u sektoru. A kada sam se vratio u svoju bazu, odmah sam obavestio UNCRO o onom šta je rečeno u vezi gospodina Robertsa.

TUŽILAC TIEGER: Sada molim da se predoči dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2840. Samo jednu stranicu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ovo je pismo upućeno generalu Červenku, načelniku štaba Hrvatske vojske u Zagrebu. Poslao ga je brigadni general Bernard Janvier, u kom obaveštava da je bio informisan od strane komandanta Sektora Jug, brigadnog generala Foranda da je tokom posete skrenuo pažnju generalu Čermaku... ovde se kaže generalu Čermaku "...u Kninu 5. septembra 1995. godine, general Gotovina koji je takođe bio prisutan, optužio je gospodina Robertsa, predstavnika za štampu i informisanje Sektora Jug, da je umešan u špijunske aktivnosti, što bi na kraju moglo da opravda njegovu egzekuciju." I general Janvier dalje izražava svoju zabrinutost i kaže u poslednjem paragrafu da bi bio veoma zahvalan ukoliko bi bio obavešten o merama koje general Červenko smatra potrebnim kako bi se nadalje izbegle takve neosnovane tvrdnje protiv člana Ujedinjenih nacija u Sektoru Jug, čiju posvećenost misiji komandant sektora veoma ceni. Generale, koliko je vama poznato, da li je ovo pismo bilo napisano na osnovu informacije koju ste dali štabu na osnovu onoga što se dogodilo 5. septembra?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, nisam video to pismo, osim... ali postoji... postoji nešto što nije tačno u prvom paragrafu. General Čermak nije bio tamo na tom konkretnom sastanku, bili smo prisutni samo: general Gotovina, ja, moj zamenik, i moj viši oficir za vezu, pa ne znam gde je general Janvier dobio te informacije. A svakako se ne nalazi ni u mom izveštaju o situaciji koji sam poslao iz svog štaba.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I pored toga, da li se čini da je pismo odgovor na informacije koje ste naveli i da je tu izražena zabrinutost u pogledu onoga što se dogodilo 5. septembra?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Shvatam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Nema razloga da to pitate. Prilično je očigledno, zar ne? Molim vas da nastavite.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, još jedan dokument želim direktno preko Tužilaštva da predložim u spis. Ne znam da li je potrebno da se pokaže svedoku. To je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3319, i to je pismo generala Červenka generalu Gotovini... dakle, izgovorio sam obrnuto, pismo generala Gotovine generalu Červenku, a odnosi se na prijem upozorenja generalu Gotovini od generala Červenka gde se, između ostalog, kaže: "Kao komandant, ja sam lično odgovoran za postupanje prema pripadnicima UNCRO-a."

ADVOKAT KEHOE: Upravo čekam.

SUDIJA ORIE: Molim?

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, samo čekam da se to pojavi na ekranima.

TUŽILAC TIEGER: Imam štampani primerak i još se nije pojavio na ekranima.

SUDIJA ORIE: U redu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Kao što sam rekao pre nekoliko trenutaka, ovo je pismo koje je uputio general Gotovina generalu Červenku, a odnosi se na njegovo prethodno pismo od 13. septembra 1995. godine, gde se kaže: "Vaše upozorenje gde navodite 'kao komandant ja sam lično odgovoran za postupanje prema pripadnicima UNCRO-a u području zone odgovornosti Splita' i da je ponašanje od strane pripadnika podređenih jedinica neprikladno i izaziva ozbiljnu štetu ugledu Hrvatske vojske kao celine, i to se direktno kosi sa državnim politikom i stavovima rukovodstva Republike Hrvatske kao i sa preuzetim međunarodnim obavezama..."

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, ako želite da ponudite u spis ovaj dokument direktno preko Tužilaštva, mislim, ovu prepisku, onda ćemo sami da pročitamo, a ako čitate naglas u sudnici, onda teško da je to nama korisno.

TUŽILAC TIEGER: U redu, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da li postoji bilo kakav prigovor protiv ove korespondencije...

ADVOKAT KEHOE: Nema, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ne vidim da ima prigovora ni na drugim stranama. Gospodine sekretare, to nije uključeno u spisak gospodina Tiegera?

sekretar: Ne, časni Sude. Nije.

SUDIJA ORIE: U redu. Koji će to biti broj?

sekretar: Časni Sude, to će postati dokazni predmet Tužilaštva broj P407.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P407 primljen je u spis. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Pre nekoliko trenutaka sam rekao da želim da vam skrenem pažnju na još jedan odgovor na pismo generala Čermaka od 3. septembra. Sada bih želeo da vas uputim na dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2256.

SUDIJA ORIE: Da li se ovaj dokument nalazi na spisku, gospodine Tieger, ili ne?

TUŽILAC TIEGER: Siguran sam da se nalazi, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Nalazi se na spisku?

sekretar: Da.

TUŽILAC TIEGER: Da.

SUDIJA ORIE: Mi ćemo dalje to da razradimo.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, vi ste sasvim u pravu. Pozivam se...

SUDIJA ORIE: Sada možete da koristite P [Prosecution - Tužilaštvo] oznake, koje takođe omogućavaju da se kasnije naprave veze.

TUŽILAC TIEGER: U redu, časni Sude. Ovo pismo od 7. septembra 1995. godine jeste P396.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, ovo je pismo koje ste vi uputili generalu Čermaku i to 7. septembra 1995. godine. To je protest zbog nastavka kršenja ljudskih prava u Sektoru Jug. Spominje se pismo generala Čermaka od 3. septembra 1995. godine, vaša pisma od 4. septembra i pismo od 5. septembra 1995. godine i navodi se: "Uprkos mojim nastojanjima i nastojanjima ostalih pripadnika Ujedinjenih nacija da vas ohrabre da stanete na kraj kršenjima ljudskih prava u vašoj zoni odgovornosti nakon *Operacije Oluja*, paljevine, pljačka i uništavanje se nastavlja. Nakon izjave Vlade Republike Hrvatske koja je pozivala Srbe da ostanu u selima, ja ne razumem zašto vi niste mogli da stavite tačku na ovo široko rasprostranjeno i sistematsko razaranje jedinih sredstava koja su imale ove ranjive žrtve rata. Ovi ljudi nisu vojnici. Oni uopšte nisu u stanju da se brane od agresije. Njihova bezbednost zavisi od vas. Njima je potrebna vaša pomoć, i ona im je potrebna sad." Onda na drugoj stranici navodite da ste nakon nedavnih pisama želeli da upoznate generala Čermaka sa dodatnim incidentima koji su se nedavno dogodili u Sektoru Jug, i navodite spisak tih incidenata. Neću sve da ih pročitam, to može Pretresno veće samo da pročita. Samo ću da pročitam kraj vašeg pisma u kome se kaže: "Ovi gore navedeni incidenti govore o rasprostranjenosti i obimu problema kršenja ljudskih prava u vašoj zoni odgovornosti. Ovo nisu insinucije i neosnovane tvrdnje bez dokaza, kao što kažete u svom pismu 3. septembra. Timovi za ljudska prava izveštavaju o onome što vide. A ono što se vidi nije ugodno. Ono što oni vide je zločin, ali to je tužna istina. Ako niste zadovoljni izveštajima, molim vas da preduzmete akcije da se zaustave paljenja i ubistva." Zatim se navodi da je to poslato generalu Čermaku, a kopije su otišle štabu UNCRO-a i generalu Gotovini, komandantu Vojne oblasti Jug.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ako mogu? Tu se kaže komandant OZ [Operativna zona] Jug, a ne kaže se ništa o generalu Gotovini. Mislim da dokument govori sam za sebe.

SUDIJA ORIE: Ko je komandant OZ Juga? Postoji li način da se složimo...

TUŽILAC TIEGER: Ne, ne postoji. To je... dakle, rekao bih da smo to videli ranije, ali... to je u redu. Mislim, slažem se da...

SUDIJA ORIE: Pa, ako je to pitanje sporno, onda je potrebno da saznamo više o tome. Ali, možda...

TUŽILAC TIEGER: Mislim...

SUDIJA ORIE: Gospodine Forand, vi ste poslali ovo pismo? Kaže se da je kopija upućena u komandu OZ Jug. Pre svega, kome ste nameravali da pošaljete kada ste kopiju poslali komandi OZ Jug?

SVEDOK FORAND: Generalu Gotovini, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Generalu Gotovini. Imate li ikakvu predstavu o tome kako je dostavljeno pismo?

SVEDOK FORAND: Na isti način kako su dostavljena i ostala pisma. Bilo je poslato faksom vojnom posmatraču u Zadru koji je tražio da bude dostavljeno generalu Gotovini.

SUDIJA ORIE: U redu. Hvala vam. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale Forand, da li je ovo bio još jedan pokušaj sa vaše strane da odgovorite na pismo generala Čermaka od 3. septembra i da budete sigurni, koliko god je to moguće, da se pitanje zločina rešava?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A da li ste dobili neki direktan odgovor od generala Čermaka ili generala Gotovine, po vašem najboljem sećanju?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Ne, nikada nisam dobio ništa.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, ovim se završava moje glavno ispitivanje.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Tieger. Još uvek nam je preostalo nešto vremena danas, pa bih pitao koji će biti redosled unakrsnog ispitivanja?

ADVOKAT KAY: Časni Sude, u ime gospodina Čermaka ja ću prvi unakrsno ispitivati. Gospodin Tieger je završio nešto ranije...

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KAY: ...nego što smo mislili i nismo još pripremili svoje dokazne predmete u formatu koji može da se distribuira, i to iz vrlo dobrog razloga, u stvari.

SUDIJA ORIE: Da li postoji bilo koje pitanje kojim možete da se pozabavite u preostalih 25 minuta, kako ne bismo gubili vreme?

ADVOKAT KAY: Časni Sude, ja svakako mogu, ukoliko stranama ne smeta činjenica da nismo distribuirali svoje dokazne predmete, ali ja se neću baviti ničim što nema veze sa temom, da tako kažem.

SUDIJA ORIE: U redu. Onda možete da nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Forand, sada će vas unakrsno ispitivati gospodin Kay koji brani gospodina Čermaka. Gospodine Kay, molim vas, nastavite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KAY

ADVOKAT KAY – PITANJE: Prvo pitanje kojim ćemo se baviti, generale Forand, je pitanje vojnog upravnika, a to je titula koju ste stalno koristili kada ste govorili o gospodinu Čermaku. Možemo li da pogledamo vašu izjavu od 19. avgusta 1996. godine, strana 10, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj P330, samo da bismo videli kako ste vi opisali generala Čermaka u toj prvoj izjavi. Gledam treći puni paragraf te izjave, gde kažete: "Dana 6. avgusta, predsednik Tuđman je imenovao vojnog upravnika sektora. Njegovo ime je general-potpukovnik Ivan Čermak". I tu opisujete šta je on bio, da je bio rezervni oficir Hrvatske vojske. "On mi je rekao da je njegova zona odgovornosti bila čitav UN Sektor Jug i da je njegov posao da upravlja i revitalizuje novoosvojena područja. Takođe mi je rekao da je bio artiljerijski oficir i da je planirao da upotrebi artiljeriju protiv Srba tokom *Operacije Oluja*. General-potpukovnik Čermak mi je rekao da su gore navedene aktivnosti bile operacije čišćenja kako bi se osiguralo da zemlja bude bezbedna od četnika." Da li je to tačno? Pre svega, kada je reč o tome da je on bio artiljerijski oficir, da li ste tu informaciju dobili od nekog drugog ili kažete da vam je to general Čermak lično rekao?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Kada je reč o ovom paragrafu... izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Molim vas, odgovorite na pitanje.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Ovaj paragraf ne predstavlja prvi sastanak s njim, već sam se ja setio, kada mi je postavljeno pitanje o generalu Čermaku, da se nisam s njim sreo 6. avgusta, već 7. avgusta. I kao što sam spomenuo ranije, dobio sam informaciju da je on vojni upravnik, da dolazi u Knin da preuzme odgovornost nad mojim područjem. On mi je lično rekao da je on bio artiljerijski oficir, mnogo nedelja posle ovog prijema koji je održan od strane vlasti u Kninu. To je moglo da bude tri nedelje do mesec dana posle 6. avgusta, ne sećam se baš tačno. To je bilo ćaskanje

između nas dvojice, znate, i on mi je rekao da je bio rezervni oficir, da je bio u artiljeriji, i sećam se da je pomenuo da je planirao upotrebu artiljerije za *Operaciju Oluja*. Sjećam se da mu nisam baš poverovao. Ali mu nisam rekao da mu nisam poverovao, i nisam dalje na tome insistirao tokom našeg razgovora.

ADVOKAT KAY: Samo čekam da se prevod završi.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pretpostavljam da on i vi niste govorili isti jezik. Vi niste govorili hrvatski jezik. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tačno je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A on nije govorio engleski jezik. Da li je i to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Malo je govorio engleski.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li vi kažete da vam je on to rekao na engleskom jeziku?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, bili smo sami. Ako ja ne razumem hrvatski a on ne govori engleski, on je govorio nešto malo engleski, i to sam razumeo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, vi kažete da je on imao ovaj razgovor sa vama i da vam je rekao da je bio artiljerijski oficir i da je planirao upotrebu artiljerije u *Operaciji Oluja*, i kažete da vam je on to sve rekao na engleskom jeziku?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ja se toga tako sećam, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, kažete da je to ono čega se sećate. Jeste li imali nedoumice o tome šta je rekao?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nemam nedoumice. Sećam se da je on to rekao. Ne znam kako drugačije da se izrazim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Na svim sastancima s njim imali ste nekoga ko je govorio engleski. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: I on i mi smo imali prevodioca kada smo odlazili na te sastanke. Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kada kažete da je imao prevodioca, da li je to bio oficir za vezu između vas - kao Ujedinjenih nacija, ili je to bio zvanični prevodilac?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, na početku on je sa svoje strane imao prevodioca iz Hrvatske vojske, istu osobu koju sam video kada sam se prvi put sastao sa generalom Gotovinom. Posle toga, ne sećam se da li je ta osoba bila tamo sve vreme, ali mi smo dovodili svog prevodioca.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pomozite mi samo da identifikujemo ko je bila ta osoba, ako možete. Ko je bio prevodilac? Da li ste saznali ime osobe?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je to bio oficir za vezu koji je, u stvari, sa vama razgovarao na engleskom kada ste imali sastanke sa generalom Čermakom?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da li mislite na oficira za vezu iz Hrvatske vojske?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Kao što sam rekao, na početku je to bila jedna osoba, sećam se njegovog lika, jer sam ga prvi put upoznao kada sam išao sa generalom Kotilom da se sastanem sa generalom Gotovinom. Ne sećam se da li je on tamo ostao tokom celog sastanka koji sam imao sa generalom Čermakom, ali bio je tu neko ko je prevodio za generala Čermaka.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, mislim da je došlo do male zabune. Mislim da nam je svedok i ranije rekao da je tu osobu video i na sastanku sa generalom Gotovinom. Onda ga je nazvao prevodiocem. A sada izgleda da vi pitate za oficira za vezu. A on opet misli na istu osobu. Tako barem izgleda. Dakle, moguće je da je došlo do neke zabune, pa vas pozivam da to pojasnite.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude. To je upravo bila suština mog pitanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kao komandant UNCRO snaga, imali ste hrvatskog oficira za vezu koji je komunicirao sa UNCRO snagama. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, prvo, nisam bio komandant UNCRO-a. Bio sam komandant Sektora Jug...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: ...koji je bio deo UNCRO-a. Bilo je određenih osoba koji su bili oficiri za vezu, kao što je, recimo, bio kapetan Luković, s kojim smo se mi povezivali, ali bilo je i drugih ljudi. Ne sećam se njihovih imena.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kao komandant Sektora Jug, vi ste imali redovne kontakte, odnosno vaše snage su imale redovne kontakte sa oficirima za vezu Hrvatske vojske. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sasvim, jer je to jedan od problema na koje smo nailazili, jer na hrvatskoj strani jedina veza se održavala na mom nivou. Moj komandant bataljona nije mogao da se poveže sa hrvatskim vlastima. Uvek se dizalo na moj nivo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, oficir za vezu Hrvatske vojske imao je kontakte lično sa vama. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ne sa mnom. Bio je u kontaktu s mojim oficirom.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mislio sam da ste rekli da je problem bio u tome što su kontakti bili samo na vašem nivou?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Na mom nivou u smislu - na nivou mog štaba, a ne na nivou jedinice.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu. Dakle, oficir za vezu Hrvatske vojske s kojim ste vi ili vaši podređeni imali kontakte bio je neko s kim ste imali redovne kontakte u vezi sa aktivnostima snaga Hrvatske vojske. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, način na koji je to bilo organizovano bio je sledeći; imao sam višeg oficira za vezu, to je bio potpukovnik Tymchuk. On je bio taj koji se povezivao s moje strane. On je bio taj koji je organizovao sastanke, znao kad su bili sastanci... ako je general Čermak želeo da ima sastanak, onda bi on to koordinirao. Znači, išlo je preko potpukovnika Tymchuka. Ako je tražen sastanak ili ako sam ja tražio sastanak, onda je to bilo preko potpukovnika Tymchuka, koji bi onda otišao u štab generala Čermaka i tražio sastanak.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kao primer, u vašoj izjavi u jednom odlomku, govorite o poruci od 4. avgusta koju ste dobili od mornaričkog kapetana Lukovića da se ne koriste radio veze tokom *Operacije Oluja*. Da li se sećate tog dela?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A da li je to oficir za vezu, Luković, koji vam je tu informaciju preneo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mi smo to od njega dobili. On je to potpisao, to konkretno pismo, i obavestio nas je da treba da prestanemo sa korišćenjem radio vaze, jer po njegovom mišljenju dostavljamo informacije drugoj strani, i bićemo kažnjeni ukoliko nastavimo da dostavljamo te informacije. Ali to je bilo *en-tête* (zaglavlje)... ne znam kako se kaže ta reč na engleskom jeziku... naslov je bio Vlada Republike Hrvatske, ako se dobro sećam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I ti oficiri za vezu su bili kontakt veza za snage kada se radilo o vojnim pitanjima. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, tako je. Tu je bio i jedan vojni posmatrač koji je bio ko-lociran u štab generala Gotovine u Zadru, i tako sam preneo pismo, znate, koje sam poslao generalu Gotovini 4. avgusta.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A vi ste znali da su oficiri za vezu u Zadru imali svog pretpostavljenog u Zagrebu. To je bio general-major Pleština koji je bio njihov nadređeni, kada je reč o razmenama posredstvom oficira za vezu. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, nisam znao. Sećam se da sam se sreo sa general-majorom Pleštinom kada je došao u posetu mom štabu u Kninu, i tada sam saznao da je on oficir za vezu na nivou UNCRO-a. Ali pre toga nisam za to znao.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, vaše poznavanje strukture oficira za vezu i kome su oni referisali nije bilo detaljno. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Bilo je dovoljno za moje potrebe, kada bih ja nešto poslao preko mog vojnog posmatrača, to je bila garancija da će to biti dostavljeno osobi

kojoj je bilo poslato. I kada sam imao onaj prvi susret sa generalom Gotovinom i generalom Kotilom, kapetan Luković je takođe bio prisutan na tom sastanku.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Bio je pomorski kapetan, Luković. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislim da se sećam, da. Obraćali su mu se kao kapetanu, pomorskom kapetanu, da. On je bio marinac.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I on je, takođe, govorio engleski. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, on je govorio engleski.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali ne tečnim engleskim. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ja nisam prava osoba koju treba da pitate da li je govorio tečno, ali govorio je engleski.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi ste jedina osoba ovde...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, ali dovoljno da razumem. Dakle, da li sam smatrao da govori tečno? Znate, mislim da imamo isti pristup. Mi se razumemo, možemo raspravljati, možemo da razmenjujemo informacije, i mislim da je to dovoljno. Mislim da se razumemo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li iz vašeg jutrošnjeg svedočenja treba da zaključimo da ste rekli kako ste čuli od vojnog posmatrača u Zadru da postoji predlog da bude imenovan vojni upravnik za region. Je li to vaše svedočenje?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Sećam se da su mi ili potpukovnik Tymchuk ili major Balfour, koji je bio moj viši operativni oficir, rekli da su dobili informacije od vojnog posmatrača iz Zadru da bi trebalo da bude imenovan vojni upravnik za region Knina. Tako sam saznao da će neko iz hrvatskih vlasti doći, znate, i da će biti zadužen, kao i da će na kraju to biti osoba sa kojom ćemo mi imati kontakte.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li možete, molim vas, da mi kažete ko je bio taj vojni posmatrač koji vam je preneo ovu informaciju o imenovanju vojnog upravnika?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, žao mi je, ne znam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Možete li da mi kažete bilo šta drugo što bi moglo da pomogne da pronađemo tu osobu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ako potpukovnik Tymchuk ili major Balfour dođu da svedoče, pretpostavljam da njih to možete da pitate. Ja lično se toga ne sećam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Prva informacija koju smo dobili o vojnom upravniku, prema ovim dokumentima, jeste zapravo jedno vaše pismo od 5. avgusta. Da li možemo da ga pogledamo?

ADVOKAT KAY: To pismo je dokazni predmet Tužilaštva od jutros, tako da ne mogu da povežem, časni Sude, koji broj...

SUDIJA ORIE: Ako imate broj po Pravilu 65ter, moglo bi biti jednostavno...

ADVOKAT KAY: Mogu da vam dam broj. To je dokument koji nosi ERN oznaku R003-8166.

SUDIJA ORIE: Moglo bi da pomogne gospodine sekretaru. Mi ne znamo...

ADVOKAT KAY: To je dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 1612.

SUDIJA ORIE: Trebalo bi da može...

ADVOKAT KAY: To je taj dokument.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je pismo koje ste vi poslali generalu Gotovini. Tu se kaže: "Hitno tražim sastanak sa vojnim upravnikom područja." Šta ste vi mislili da znači taj termin "vojni upravnik"?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Za mene je to bila osoba koja je bila odgovorna za to područje, koji razrešava bilo koje pitanje koje bi moglo da bude od značaja meni kao komandantu Sektora Jug, bez obzira da li se to odnosilo na neko vojno pitanje ili pak humanitarno pitanje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, to bi onda bilo političko imenovanje na taj položaj od strane hrvatskih vlasti. Da li se slažete?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ne znam ništa o načinu postavljanja. Za mene je to osoba kod koje sam mogao da odem na razgovor kako bih obezbedio, bez obzira kakav je problem, da ta osoba može takav problem da razreši.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A da li vam je bilo poznato da li je taj položaj vojnog upravnika zapravo uopšte i postojao u pravnom sistemu ili u ustavnom sistemu Hrvatske?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, nije mi bilo poznato.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste ovo pitanje prosledili svom štabu UNCRO-a u Zagrebu da vam pomogne oko... kako bi vam vojni upravnik pomogao u rešavanju vaših problema?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, osim što su svi izveštaji o situaciji i pismo koje sam napisao generalu Čermaku bili naslovljeni na vojnog upravnika Knina, a meni niko nije rekao da to nije odgovarajuća titula. A ni ja nisam pitao svoj štab UNCRO-a da mi kaže šta vojni upravnik treba ili ne treba da radi, i šta je njegova odgovornost, niti da li je to uopšte moguće, jer su oni, takođe, dobijali iste informacije. A meni niko nikada nije došao da kaže da ne treba da koristim taj izraz.

ADVOKAT KAY – PITANJE: General Čermak vama nikad nije pisao pod titulom "vojni upravnik", zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Uvek vam je pisao kao komandant kninskog garnizona?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, hajde da kažemo da je "uvek" krupna reč, jer mislim da sam dobio samo tri pisma od njega, u poređenju sa onih 12 do 15 koja sam ja njemu poslao i u kojima sam mu se obraćao kao vojnom upravniku kninskog regiona. Mislim, u pravu ste, ako se dobro sećam, u njegovim pismima nije pisalo "vojni upravnik".

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li vam je poznato da ste ga netačnim nazivom oslovljavali, da je to pogrešan čin?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Po mom mišljenju, prvi put kada sam se sreo s njim 7. avgusta, on mi je rekao da je bio odgovoran za kninski region, a ako ste odgovorni, to onda podrazumeva da sve što se dešava ide preko vas. A kada sam otišao da se sastanem sa generalom Gotovinom 6. avgusta, on mi je rekao da se za svako pitanje obratim generalu Čermaku. Prema tome, za mene je to bilo dovoljno. Pored toga, kada smo počeli da održavamo sastanke sa generalom Čermakom, on je uvek stavljao do znanja... pa, uglavnom je stavljao do znanja da će se on pozabaviti stvarima koja sam ja pokrenuo, bilo u Kninu ili izvan Knina.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vama je rečeno da se obratite njemu za bilo koje probleme s kojim možete da se suočite. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Tačno. A vi ste bili deo snaga Ujedinjenih nacija u regionu. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, jer ja sam bio komandant Sektora Jug.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sutra ćemo da pogledamo i druge dokaze u vezi sa ovim, ali da li je tačno da su Kanadske snage u okviru snaga Ujedinjenih nacija imale određene probleme u ovom regionu tokom *Operacije Oluja*, jer su neke od vaših vojnika priveli pripadnici Hrvatske vojske?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, očigledno je bilo nekih problema zbog nekih vojnika, jer bilo je zaprećeno našim vojnicima i rečeno da će biti isterani sa svojih posmatračkih mesta, ali vi ćete takođe videti u izveštaju o situaciji koji je poslat UNCRO-u da se jasno vidi da su oni koji su odvedeni u Zadar bili dobro zbrinuti od strane hrvatskih vojnika, a niko od kanadskih vojnika nije bio ni na koji način žrtva, sve dok nekoliko posmatračkih punktova nije bilo izloženo artiljerijskoj vatri. Do trvenja je došlo zato što Kanadanima u početku nije bilo dozvoljeno da ponesu neku opremu kada su napuštali svoje posmatračke punktove. Ali ja ne bih rekao da je bilo više problema nego, recimo, sa Češkim bataljonom koji je izgubio dvoje ljudi, a četvoro ljudi je bilo ozbiljno ranjeno, ili sa Kenijskim bataljonom - čiji je jedan pripadnik poginuo a tri ili četiri osobe, takođe, su ranjene, tako da ne bih izdvojio jedino kanadske jedinice kao one koje su imale velike probleme u tom pogledu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, gledam koliko je sati. Sada je 13.45 časova.

ADVOKAT KAY: U redu.

SUDIJA ORIE: Trebalo je možda da vas pre dva minuta zamolim da nađete prikladan trenutak za to, ali bio sam zauzet nekim drugim pitanjem. To je u vezi sa ovim dokumentom sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 1612 za koji ste rekli da je dokument kojim smo se bavili jutros. Prošao sam kroz ove spiskove i nisam ga pronašao. Zatim sam pogledao u elektronsku sudnicu i nisam pronašao da mu je dodeljen broj. Dakle, izgleda da je to novi dokument. Ako nisam u pravu, onda bih zamolio nekoga da mi pomogne... jer u sistemu elektronske sudnice mu nije dodeljen broj. On se ne pojavljuje na spisku od jutros. To je onaj spisak koji je pripremio gospodin sekretar.

ADVOKAT KAY: Verovatno se radi o duplikatu, časni Sude. Mi imamo problem sa takvim dokumentima koji su duplikati, čak se pojavljuju kao trostruki i četverostruki...

SUDIJA ORIE: Da, ali...

ADVOKAT KAY: Ponekad imamo dokument koji ima taj broj, a onda u toku rada se to menja...

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da će strane do sutra ujutro u 9.00 časova da mi pomognu oko ovog problema. Gospodine Forand, mi ćemo da završimo za danas. Nastavićemo sutra ujutro. Ali pre nego što završimo, a ovo će možda biti razgovor koji vam je zanimljiviji od prethodnih, molim da mi kažete koliko vam je još vremena potrebno po vašoj proceni?

ADVOKAT KAY: Pa, oko šest časova, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Oko šest sati. Gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Verovatno oko četiri časa, časni Sude.

SUDIJA ORIE: A vi gospodine Mikuličiću ili gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Bar dva časa, časni Sude.

SUDIJA ORIE: To znači ukupno 12 časova. Mi efektivno radimo otprilike četiri časa dnevno. Ja gledam u vas, generale Forand, pre svega, zbog ovog što ste čuli, da bi strane želele da vas ispituju još barem nekoliko dana. Tri dana je ono što je više ili manje očekivano. Da li ste spremni za to? Mislim, ne znam vaš raspored.

SVEDOK FORAND: Pa, ja sam ovde, časni Sude, tako da...

SUDIJA ORIE: Nekada svedok mora vrlo brzo da se vrati, tako da...

SVEDOK FORAND: Ne, ja ću se organizovati, gospodine.

SUDIJA ORIE: Vi ćete se sami organizovati. Hvala vam puno na fleksibilnosti. Izvolite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Dokument o kome je malopre bilo reči nosi broj 1654.

SUDIJA ORIE: U redu, dokument broj 1654. Pokušaćemo da pronađemo. Gospodine Tieger, vidim da ste ustali?

TUŽILAC TIEGER: Samo sam hteo da kažem da je to sada dokazni predmet Tužilaštva broj P347.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P347. U redu. Sve je sada ušlo u zapisnik. Mi ćemo sada da završimo. Gospodine Forand, želeli bismo da vas vidimo sutra ujutro u 9.00 časova, ali ne u ovoj sudnici. Gospodine sekretare, mislim da će biti u sudnici broj 2 .. odnosno, u sudnici broj 3 sutra ujutro, i želeo bih da vam kažem da ni sa kim ne razgovarate o svedočenju, bilo ovom koje ste već dali, bilo o predstojećem svedočenju. Želimo da vas vidimo sutra ujutro u 9.00 časova.

SVEDOK FORAND: Da, časni Sude.

Sednica je završena u 13.49 h

Nastavlja se u sredu, 4. juna 2008. godine u 9.00 h.

